

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ
ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ**

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни для здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня за спеціальністю СЗ «Міжнародні відносини»
освітньої програми «Дипломатія та врегулювання конфліктів»

Електронний ресурс

Рецензенти:

Г. В. Коваль – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Державного університету економіки і технологій;

Л. М. Хижняк – доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри міжнародних комунікацій Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин і туристичного бізнесу» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 10 від 28 серпня 2026 року)*

Д 36 **Державне** управління та прийняття зовнішньополітичних рішень : методичні рекомендації до вивчення дисципліни для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю СЗ «Міжнародні відносини» освітньої програми «Дипломатія та врегулювання конфліктів» [Електронний ресурс] / уклад. В. В. Сичова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2026. – (PDF 56 с.)

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни розроблено для здобувачів вищої освіти магістерської підготовки ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» за спеціальністю СЗ «Міжнародні відносини». Видання містить програму, інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять, завдання для самостійної роботи, перелік екзаменаційних питань тощо. Методичні рекомендації мають допомогти здобувачам вищої освіти у формуванні ними системних знань щодо однієї із фаз державноуправлінського процесу – прийняття зовнішньополітичних рішень, а також у розвитку професійних компетентностей і навичок застосування отриманих теоретичних знань на практиці в частині вибору методів, моделей прийняття зовнішньополітичних рішень з урахуванням існуючих умов.

УДК 351 : 327

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2026
© Сичова В. В., уклад., 2026

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Тематичний план курсу	8
2. Програма навчальної дисципліни	9
3. Лекція як вид навчальних занять	14
4. Інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять...	15
5. Завдання для самостійної роботи.....	33
6. Методи навчання	36
7. Методи контролю	37
8. Схема нарахування балів. Критерії оцінювання	38
9. Перелік екзаменаційних питань	42
10. Рекомендована література	44
11. Основні терміни та поняття	51

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень» є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми «Дипломатія та врегулювання конфліктів» підготовки освітнього ступеня магістр за спеціальністю СЗ «Міжнародні відносини»

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні уявлень про особливості однієї із фаз державноуправлінського процесу – прийняття зовнішньополітичних рішень, а також набуття навичок застосування отриманих теоретичних знань на практиці в частині вибору методів, моделей прийняття зовнішньополітичних рішень з урахуванням існуючих умов.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни є

- опанування теоретико-методологічними засадами, знаннями щодо сутності державного управління у сфері зовнішньої політики, державного управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері; основних категорій теорії прийняття державноуправлінських рішень у сфері зовнішньої політики;
- уміння аналізувати організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України; аналітичне забезпечення державного управління у сфері зовнішньої політики;
- формування навичок виявлення чинників впливу на механізм, процес, рівні прийняття зовнішньополітичних рішень; впливу міжнародних урядових і неурядових організацій та експертно-аналітичних структур на прийняття зовнішньополітичних рішень; а також пропонувати моделі прийняття зовнішньополітичних рішень;
- набуття навичок обирати оптимальне рішення шляхом використання практичних методів прийняття зовнішньополітичних рішень;
- вивчення механізмів імплементації зовнішньополітичних рішень у державному управлінні; розвитку стратегічного партнерства у зовнішньополітичній практиці України;
- набуття навичок застосування отриманих теоретичних знань на практиці: формалізації практичних задач відповідно до методів теорії прийняття рішень.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120 (денна форма навчання)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
1-й	-
Лекції	
16 год.	-

Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
88 год.	-
у т. ч. Індивідуальні завдання	

Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

– *загальних компетентностей*, передбачених Стандартом вищої освіти МОН України за спеціальністю СЗ «Міжнародні відносини» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти:

- ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК7. Здатність працювати в команді.
- ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- ЗК9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт

Передбачених робочою групою:

- ЗК11. Здатність проявляти лідерство, підтримувати етичну політику рівності, різноманітності, інклюзії, розвитку потенціалу та міжкультурного спілкування.

- *фахових компетентностей*, передбачених Стандартом вищої освіти МОН України за спеціальністю СЗ «Міжнародні відносини» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти:

СК1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.

СК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК3. Здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

СК4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.

СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК6. Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні

підходи політології, економічної та правової науки, міждисциплінарних досліджень.

СК7. Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики, суспільних комунікацій, регіональних студій, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.

СК8. Здатність організовувати та проводити міжнародні зустрічі та переговори, розробляти, аналізувати і оцінювати дипломатичні та міжнародні документи.

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

СК10. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації. Додаткові компетентності, передбачені робочою групою:

Додаткові компетентності, передбачені робочою групою:

СК13. Здатність використовувати потенціал дипломатичних інструментів та забезпечувати посередництво, підтримувати діалог, досягнення консенсусу та стійкі мирні угоди.

Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

РН1. Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.

РН2. Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.

РН3. Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.

РН4. Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.

РН6. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

РН9. Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

РН10. Розробляти та реалізовувати проекти прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики.

РН12. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

РН13. Брати участь у професійні дискусії у сфері міжнародних відносин,

зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем.

РН14. Оцінювати результати власної роботи і відповідати за особистий професійний розвиток.

Пререквізити:

вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з таких дисциплін, як: Політологія, Міжнародне право, Міжнародні організації, Міжнародні відносини та світова політика

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН КУРСУ

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усьо го	у тому числі			
		л	п	інд	ср		л	п	інд	ср
Розділ 1. Теоретичні засади формування зовнішньополітичної стратегії держави та прийняття зовнішньополітичних рішень										
Тема 1. Державне управління у сфері зовнішньої політики. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України	12	2	2		8	-	-	-	-	-
Тема 2. Національні інтереси у здійсненні зовнішньої політики держави	12	2	2		8					
Тема 3. Аналітичне забезпечення державного управління у сфері зовнішньої політики	16	2	2		12					
Тема 4. Механізм, процес, рівні та моделі прийняття зовнішньополітичних рішень	16	2	2		12					
Разом за розділом 1.	56	8	8		40	-	-	-	-	-
Розділ 2. Механізми прийняття державно-управлінських рішень у зовнішній політиці України										
Тема 5. Державне управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері	16	2	2		12					
Тема 6. Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень у державному управлінні. Імплементація Угоди про Асоціацію України з ЄС.	16	2	2		12	-	-	-	-	-
Тема 7. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в умовах глобалізації. Вплив міжнародних урядових і неурядових організацій та експертно-аналітичних структур на прийняття зовнішньополітичних рішень	16	2	2		12					
Тема 8. Стратегічне партнерство у зовнішньополітичній практиці України. Напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень і дипломатичної служби України	16	2	2		12	-	-	-	-	-
Разом за розділом 2	64	8	8		48	-	-	-	-	-
Усього годин	120	16	16		88					

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Теоретичні підходи до формування зовнішньополітичної стратегії держави та прийняття зовнішньополітичних рішень

Тема 1. Державне управління у сфері зовнішньої політики. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики

Державне управління у сфері зовнішньополітичної діяльності. Адміністративно-правові відносини у зовнішньополітичній сфері. Управління закордонними справами як напрямок державного управління. Сутність, об'єкт, предмет, мета, завдання управління закордонними справами. Складові управління закордонними справами: забезпечення обороноздатності, забезпечення національної безпеки, забезпечення охорони державного кордону, управління внутрішніми справами, забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях і управління юстицією.

Державно-управлінські рішення, державно-управлінські рішення у сфері зовнішньої політики. Сутність понять «зовнішня політика», «міжнародні відносини», «світова політика» та «міжнародна політика». Співвідношення зовнішньої і внутрішньої політики держави. Зовнішня політика та принципи й норми міжнародного права. Ідеологічні концепції і доктрини у зовнішній політиці. Роль ідеології у формуванні основних засад зовнішньої політики держави. «Ізоляціонізм», «Солідаризм», «Ліберальний інтернаціоналізм», «Філософія виживання (Дипломатія виживання)», «Планетаризм». Формування стратегії і тактики зовнішньої політики.

Ресурси держави в зовнішній політиці: політико-дипломатичні, економічні, військові, правові, інформаційні. Структурно-організаційні підрозділи. Дипломатія як інструмент здійснення зовнішньої політики. Суб'єкт прийняття зовнішньополітичних рішень як структурне поєднання державних інституцій на посадових осіб. Організаційні можливості відповідних структур державного апарату при виборі альтернативних засобів досягнення зовнішньополітичних цілей.

Тема 2. Національні інтереси у здійсненні зовнішньої політики держави
«Державний суверенітет» та «державні інтереси». Національні інтереси та їх класифікація. Побудова ієрархії національних інтересів. Національні інтереси – визначальний елемент дипломатичної діяльності. Структура національних цінностей України та їх взаємозв'язок з національними інтересами і цілями. Головні чинники формування національних інтересів України. Два основних рівні зовнішньополітичних інтересів. Національна ідентичність як невід'ємний елемент національного інтересу.

Національна безпека як системна характеристика розвитку людини, суспільства, держави. Види та складові національної безпеки. Поняття «небезпека», «загроза», «виклик» та «ризик» національній безпеці. Основні поняття та категорії національної безпеки. Досвід країн щодо стратегічного

планування забезпечення національної безпеки. Стратегії національної безпеки. Існуючі підходи до розробки стратегій з питань забезпечення національної безпеки.

Три головні цілі зовнішньої політики держави: гарантування національної безпеки; збільшення сили; зростання престижу та зміцнення міжнародних позицій. Два основоположних принципів міжнародної політики: баланс інтересів, баланс сил.

Проблема зміцнення міжнародної безпеки як домінанта сучасного світового політичного процесу. Зовнішньополітичні інтереси держави у політичній, правовій, економічній, соціально-культурній й інших сферах.

Тема 3. Аналітичне забезпечення державного управління у сфері зовнішньої політики

Головні завдання аналітичного забезпечення державного управління. Концептуальні основи державно-управлінської аналітики. Одержання регулярної аналітичної й оглядової інформації з найважливіших аспектів зовнішнього управлінського середовища. Підготовки аналітичних і прогностичних матеріалів з актуальних проблем стану й розвитку управлінського об'єкта. Розробки ситуаційних моделей вирішення перспективних проблем. Оперативного одержання оптимального обсягу інформації в непередбачених і надзвичайних ситуаціях. Шість складових аналітичного процесу. Інформаційно-технологічний і кадровий аспекти аналітики. Класифікація основних різновидів аналітики.

Поняття зовнішньополітичного механізму. Стратегічний аналіз і прогнозування зовнішньополітичних процесів. Мета, суб'єкти та об'єкти стратегічного аналізу. Методологія стратегічного аналізу, її програмне забезпечення. Зовнішньополітичний аналіз в структурі органів управління. Аналітичні центри: «фабрики думки». Класифікації „фабрик думки” Етапи формування „фабрик думки”..

Тема 4. Механізм, процес, рівні та моделі прийняття зовнішньополітичних рішень

Теорія прийняття зовнішньополітичних рішень: бюрократична теорія, концепції та теорії психологічних досліджень, комп'ютерне моделювання зовнішньополітичного процесу та процесів прийняття зовнішньополітичних рішень, теорія експертних оцінок.

Типологія та класифікація, форми та стратегії прийняття зовнішньополітичних рішень. Механізм та процес прийняття зовнішньополітичного рішення. Міжнародні відносини як процеси зовнішньополітичних взаємодій суб'єктів. Середовище формування зовнішньополітичних рішень. Процес зовнішньополітичної діяльності суб'єктів. Поля зовнішньополітичних взаємодій суб'єктів. Центри впливу на зовнішню політику держави

Міжнародні конфлікти: політичні, економічні та ідеологічні конфлікти, локальні, регіональні та глобальні; двосторонні, багатосторонні та коаліційні. Збройні та незбройні засоби вирішення конфліктів. Міжнародна криза та її

характерні ознаки. Класифікація криз у концепції Р. Лебова. Класична модель загострення відносин між сторонами. Тривимірна характеристика криз в концепції С. Германа. Кризові ситуації та специфіка дій політичних осіб та центрів прийняття політичних рішень.

Прийняття зовнішньополітичних рішень в умовах кризи: складність, ризик, невизначеність та багатозначність. Фази переговорного процесу: діагностування, опрацювання формули переговорів, “торгу”. Політичні рішення, що приймаються до початку переговорів.

«Особи, які приймають рішення» (decision-makers). «Організаційні системи» (decisional units) як основні суб'єкти процесу формування зовнішньополітичної стратегії.

Етапи (стадії) процесу прийняття зовнішньополітичних рішень. Моделювання процесу прийняття рішень Г. Аллісона: аналіз підходів та критика. Модель раціонального актора (Rational Actor Model, RAM). Модель бюрократичної політики (Bureaucratic Politics Model, BPM). Модель організаційного процесу. Специфіка прийняття зовнішньополітичних рішень у демократичних та недемократичних державах. Чинники впливу на прийняття зовнішньополітичних рішень: політична та адміністративна системи, цінності, досвід децидента, образ держави.

Чинники впливу на формування та прийняття зовнішньополітичних рішень. Внутрішні та зовнішні чинники впливу на прийняття зовнішньополітичних рішень.

Раціоналізація державного управління. Стиль державного управління, його співвідношення з політичним режимом. Моделі державного управління. Співвідношення еліти і правлячого класу в державі. Типи еліт, їхні функції. Роль еліти у процесі формування зовнішньополітичного курсу держави і прийняття зовнішньополітичних рішень.

Розділ 2. Механізми прийняття державно-управлінських рішень у зовнішній політиці України

Тема 5. Державне управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері

Організаційно-правові засади стратегічного планування забезпечення національної безпеки. Правові основи, суб'єкти та об'єкти стратегічного планування забезпечення національної безпеки.

Державна безпека, національна безпека України. Закон України «Про національну безпеку України». Концептуальні основи розробки та оцінка варіантів Стратегії національної безпеки України в контексті ризиків їх реалізації. Особливості підготовки та впровадження стратегічних планів в Україні. Кібербезпека, громадська безпека, цивільний захист України

Воєнно-політичні аспекти стратегічного планування національної безпеки. Характеристика впливу глобалізації на воєнну сферу. Принципові особливості сучасних воєнних конфліктів. Загрози національним інтересам у воєнній сфері та

можливості України щодо забезпечення воєнної безпеки. Пріоритети державної політики України щодо забезпечення воєнної безпеки.

Організаційний механізм державного управління забезпеченням національної безпеки України: Президент України, Кабінет Міністрів України, сектор безпеки і оборони України (Міністерство оборони України, Рада національної безпеки і оборони України. Служба безпеки України, Управління державної охорони України, Державна прикордонна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Державна міграційна служба України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України та ін.). Державне реагування на загрози національній безпеці України в політичній сфері: стан та шляхи вдосконалення. Роль розвідувальних служб у формуванні та реалізації зовнішньої політики держави. Основні функції розвідки. Функції і засоби контррозвідки. Сутність методу дезінформації.

Проблеми національної безпеки в контексті гібридної війни. Прогнозування як основа прийняття зовнішньополітичних рішень на перспективу. Роль зовнішньополітичного прогнозування у системі національної безпеки. Основні види аналітичної і прогностичної інформації у сфері національної безпеки.

Тема 6. Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень в державному управлінні. Імплементація Угоди про Асоціацію України з ЄС

Внутрішні інтереси держави як основа її зовнішньополітичного вектору. Внутрішні чинники діяльності держави та їх вплив на зовнішню політику. Перехід внутрішньополітичних проблем у розряд зовнішньополітичних. Механізм формування зовнішньої політики. Становлення системи взаємодії органів державної влади та державних установ у сфері зовнішньої політики України.

Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень в державному управлінні: поділ влади, взаємодія політичного керівництва країни та системи державного управління, інформаційна підтримка, політична конкуренція, розмежування посадових обов'язків, інноваційна участь; процесна синергія

Конкурентна модель формування інтересів у сфері зовнішньої політики України.

Угода про асоціацію (політична та економічна частини): етапи підписання, ратифікація Угоди про Асоціацію України з ЄС. Структура Угоди про Асоціацію України з ЄС. Політико-правові та економічні засади європейської інтеграції України. Імплементація Угоди про Асоціацію України з ЄС. Статус кандидата на вступ до Європейського Союзу: сутність, особливості. Необхідність реформ в Україні. Моніторинг імплементації реформ в Україні з боку Єврокомісії.

Тема 7. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в умовах глобалізації. Вплив міжнародних урядових і неурядових організацій та експертно-аналітичних структур на прийняття зовнішньополітичних рішень

Глобалізація. Ускладнення структури зовнішньої політики, поява нових сфер її реалізації, розширення інструментів зовнішньополітичної діяльності,

збільшення числа агентів зовнішньої політики. Нові утворення: «потoki» і «мережі» Трансконтинентальні або міжрегіональні мережі активності як основна риса глобалізації. Детериторіальний світовий порядок. Делегування функцій держави міжнародним та наддержавним організаціям. Посилення економічної, соціальної і політичної активності через кордони; інтенсивність, швидкість, економічний експансіонізм, культурний обмін.

Суб'єкти міжнародної політичної діяльності – національні держави, що мають легальні повноваження на проведення зовнішньої політики; міжнародні об'єднання регіонального, міжрегіонального та міждержавного характеру (ЄС, НАТО, СНД); міжнародні неурядові організації та їх органи, ООН; політичні партії і між партійні об'єднання (Соцінтерн); суспільно-політичні організації та рухи. Міста, мега-міста, «глобальні міста» як міжнародні актори.

«М'яка сила» у зовнішній політиці, формування режимів міжнародного співробітництва. Сучасні тенденції та перспективи розвитку міжрегіонального співробітництва.

Феномен «глобального громадянського суспільства». «Глобальне громадянське суспільство» як актор сучасних міжнародних відносин. Багатоманітність глобальних децентралізованих інститутів. Зниження значущості територіальних чинників, інтенсифікація транснаціональної інтеграції, позбавлення держави як міжнародного актору своєї монополії у прийнятті зовнішньополітичних рішень. Сталий розвиток як глобальний процес. Концепція сталого розвитку. Посиленням демократичних процесів у сфері внутрішніх і міжнародних відносин.

ООН в системі міжнародних організацій. Загальна характеристика спеціалізованих установ ООН. Рада Європи, Європейський Союз, ОБСЄ тощо. Функції міжурядових, міждержавних суб'єктів міжнародних відносин. «Фабрика думки» або «мозковий центр». Вплив дослідницьких наукових центрів на прийняття зовнішньополітичних рішень. Громадська експертиза проектів законів, зовнішньополітичних рішень. Громадський контроль за обґрунтованістю та прийняттям зовнішньополітичних рішень

Тема 8. Стратегічне партнерство у зовнішньополітичній практиці України. Напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень і дипломатичної служби України

Стратегічне партнерство. Відносини стратегічного партнерства як один із важливих інструментів зовнішньої політики. Основні фактори формування зовнішньополітичної стратегії України. Концепція позаблоковості, нейтралітету та багатовекторності. Дилема Схід - Захід у концепціях зовнішньополітичного курсу України.

Центри прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні.

Основні міжнародні партнери України. Стратегічне партнерство. Участь та співпраця з міжнародними організаціями. Місце і роль України в міжнародно-політичних процесах сучасності.

Напрями зовнішньої політики. України. Співпраця між Європейським

Союзом та Україною. Співпраця України з органами ООН та її спеціалізованими установами. Проблеми і перспективи членства України в НАТО. Співпраця між Європейським Союзом та Україною.

Реформування законодавчої бази у сфері зовнішніх зносин. Структурна перебудова Міністерства закордонних справ як ключової ланки в системі дипломатичної служби. Нова кадрова політика. Перебудова системи міжінституційної взаємодії в системі забезпечення зовнішніх зносин. Підвищення ролі МЗС у розвідувальному співтоваристві України. Перенесення центру прийняття рішень до дипломатів нижчого рівня, які ведуть конкретні напрями зовнішньополітичної діяльності, перехід від лінійної системи управління дипломатичною службою до функціональної

Інформаційна діяльність в міжнародному просторі та міжвідомчі стратегічні комунікації. Взаємодія в рамках розвідувального співтовариства України. Координація державної політики в сфері європейської та євроатлантичної інтеграції. Запровадження стратегічного планування забезпечення національної безпеки.

3. ЛЕКЦІЯ ЯК ВИД НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Згідно з підрозділом 4.2 «Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна» (https://karazin.ua/storage/documents/250_MАарсHhOxiyUEjXD4RNmBZk08.pdf)

4.2.1. Лекція – вид навчальних занять, призначений для викладення теоретичного матеріалу. Як правило, окрема лекція є елементом курсу лекцій, що охоплює основний теоретичний матеріал однієї або декількох тем навчальної дисципліни. Тематика лекцій визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

4.2.2. Лекції проводяться науково-педагогічними працівниками університету, як правило, професорами, доцентами та старшими викладачами, які мають наукові ступені або/та вчені звання, а також провідними науковцями або спеціалістами, запрошеними для читання лекцій.

4.2.3. Лектор зобов'язаний дотримуватися робочої програми навчальної дисципліни щодо тем лекційних занять, але не обмежується в питаннях трактування навчального матеріалу, формах і засобах доведення його до осіб, які навчаються

Згідно з навчальним планом дисципліни «Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень» заплановано 8 тем, які вивчаються протягом 32 годин аудиторних занять (16 год. – лекції, 16 год. – семінарські заняття)

4. ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Теоретичні засади формування зовнішньополітичної стратегії держави та прийняття зовнішньополітичних рішень	Денна форма
1	Тема 1. Державне управління у сфері зовнішньої політики. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України	2
2	Тема 2. Національні інтереси у здійсненні зовнішньої політики держави	2
3	Тема 3. Аналітичне забезпечення державного управління у сфері зовнішньої політики	2
4	Тема 4. Механізм, процес, рівні та моделі прийняття зовнішньополітичних рішень	2
	Разом по 1 розділу	8
	Механізми прийняття державно-управлінських рішень у зовнішній політиці України	
5	Тема 5. Державне управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері	2
6	Тема 6. Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень у державному управлінні. Імплементація Угоди про Асоціацію України з ЄС.	2
7	Тема 7. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в умовах глобалізації. Вплив міжнародних урядових і неурядових організацій та експертно-аналітичних структур на прийняття зовнішньополітичних рішень	2
8	Тема 8. Стратегічне партнерство у зовнішньополітичній практиці України. Напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень і дипломатичної служби України	2
	Разом по 2 розділу	8
	Усього годин	16

Навчальна дисципліна «Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень» є обов'язковою дисципліною для підготовки фахівців зі спеціальності СЗ «Міжнародні відносини». Семінарські заняття покликані поглибити теоретичні та методологічні знання студентів з цієї дисципліни, сприяти набуттю ними практичних навичок щодо закономірностей та напрямів роз-витку розвідувальних служб зарубіжних держав та України, видів таємної дипломатії та особливостей їхнього функціонування у міжнародних відносинах.

Згідно з підрозділом 4.5 «Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна» (https://karazin.ua/storage/documents/250_MАарсHhOxiyUEjXD4RNmBZk08.pdf)

4.5.1. Семінарське заняття – вид навчального заняття, на якому науково-

педагогічний працівник організує дискусію з попередньо визначених проблем.

4.5.2. Перелік тем семінарських занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

4.5.4. На кожному семінарському занятті науково-педагогічний працівник оцінює осіб, які навчаються (аудиторні письмові роботи, реферати, виступи, активність у дискусії, вміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо).

В сучасній навчально-методичній літературі (<http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5875/?sequence=1>) зазначається, що семінарське заняття – це вид навчального заняття, на якому викладач організує дискусію за попередньо визначеними проблемами, до яких студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів, есе тощо), цей розділ має містити план семінарських занять, де зазначено тему, обсяг аудиторних годин за кожною темою та перелік питань, які підлягають розгляду; короткий теоретичний коментар до кожної теми, що допомагає студентові ознайомитися з сутністю питань, обговорюваних або досліджуваних на семінарському занятті, з посиланнями на додаткові науково-методичні матеріали, які дозволяють вивчити їх глибше.

Обов'язковим елементом цього розділу методичних рекомендацій є визначення питань, що виносяться на обговорення, та список літератури із зазначенням конкретних сторінок, необхідної для цілеспрямованої роботи студента при підготовці до цього виду занять, а також тексти ситуацій для аналізу, умови завдань тощо, які розглядаються на семінарських практичних заняттях.

У процесі підготовки питань на семінарські заняття студенти зобов'язані працювати з різноманітними джерелами інформації, допоміжною навчальною та науковою літературою, виявляти елементи самостійного наукового пошуку, намагатися створити об'єктивну картину політичної події. Студенти зобов'язані вміти аналізувати діяльність розвідок країн світу на різних етапах історичного розвитку, з'ясовувати роль таємної дипломатії й розвідки в міжнародних відносинах та розробляти стратегії зовнішньополітичної діяльності за результатами аналітичних досліджень і аналізу зарубіжного досвіду, використовуючи методи порівняльного аналізу.

Семінарське заняття 1

Семінар 1. Державне управління у сфері зовнішньої політики. Національні інтереси у здійсненні зовнішньої політики держави

Питання для обговорення

1. Державне управління як системне суспільне явище. Функції державного управління. Державне управління у сфері зовнішньополітичної діяльності

2. Суб'єкти державного управління у сфері зовнішньої політики, їх особливості.

3. «Державний суверенітет» та «державні інтереси». Національні інтереси: класифікація, структура, побудова ієрархії.
4. Національна безпека: основні поняття та категорії, види, складові
5. Стратегії національної безпеки.

Теми доповідей

1. Управління закордонними справами як напрямок державного управління.
2. Співвідношення зовнішньої і внутрішньої політики держави.
3. Роль ідеології у формуванні основних засад зовнішньої політики держави: «Ізоляціонізм», «Солідаризм», «Ліберальний інтернаціоналізм», «Філософія виживання (Дипломатія виживання)», «Планетаризм».
4. Ресурси держави в зовнішній політиці: політико-дипломатичні, економічні, військові, правові, інформаційні.
5. Дипломатія як інструмент здійснення зовнішньої політики.
6. Організаційні можливості відповідних структур державного апарату при виборі альтернативних засобів досягнення зовнішньополітичних цілей.
7. Національні інтереси – визначальний елемент дипломатичної діяльності.
8. Структура національних цінностей України та їх взаємозв'язок з національними інтересами і цілями.
9. Головні чинники формування національних інтересів України.
10. Національна ідентичність як невід'ємний елемент національного інтересу.
11. Існуючі підходи до розробки стратегій з питань забезпечення національної безпеки.
12. Основоположні принципи міжнародної політики: баланс інтересів, баланс сил.
13. Досвід країн щодо стратегічного планування забезпечення національної безпеки.
14. Феномен небезпеки: природа, сутність.
15. Сучасні уявлення про безпеку
16. Проблема зміцнення міжнародної безпеки як домінанта сучасного світового політичного процесу.
17. Зовнішньополітичні інтереси держави у політичній, правовій, економічній, соціально-культурній й інших сферах.

Література:

1. Бондаренко К.В. Особливості державного управління закордонними справами. *Право і суспільство*. 2014. № 5. С. 63–67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2014_5_14
2. Власов В. Європейський досвід державного управління міжнародними зв'язками регіонів. *Державне управління та місцеве*

самоврядування: 3б. наук. пр. 2011. Вип. 4(11). URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04\(11\)/11vvgppa.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04(11)/11vvgppa.pdf)

3. Власов В. Європейський досвід реалізації політики з регулювання міжнародних зв'язків регіонів: політико–правовий аналіз. *Гілея: наук.вісн.* 2015. Вип 94. С. 342-346

4. Зленко А. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України : підруч. / за ред. В.А. Манжолі. Київ: Видав.-поліграф. центр "Київський університет", 2008. 379 с.

5. Ілюк Т.В. Проблеми національної безпеки в контексті гібридної війни: гуманітарний аспект російської агресії. URL: http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2018/10/blog-post_18.html

6. Інтереси державні / Ковбасюк Ю.В., Ткачук Р.Л. *Енциклопедія державного управління* : у 8 т. / наук.-ред. Кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]. Національна академія державного управління при Президентові України. – К. : НАДУ, 2011. Т. 1: Теорія державного управління / наук.-ред. Кол.: В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) [та ін.]. 2011. С. 269 – 270.

7. Інтереси національні / Ковбасюк Ю.В., Ситник Г.П. *Енциклопедія державного управління*: у 8 т. / наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]. Національна академія державного управління при Президентові України. – Київ: НАДУ, 2011. Т. 1: Теорія державного управління / наук.-ред. кол.: В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) [та ін.]. 2011. С. 270-271.

8. Конституція України: Закон України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 № (із змінами внесеними згідно із Законами ... [№ 2680-VIII від 07.02.2019](#). *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 9. Ст. 50

9. Одінцова Г.С., Дзюнзюк В.Б., Мельтюхова Н.М. та ін. Теорія та історія державного управління : навч. посіб. Київ: Видав. дім «Професіонал», 2008. 288 с.

10. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 року № 2411-VI із змінами, внесеними згідно із законами [№ 2469-VIII від 21.06.2018](#). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17_2

11. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст.241

12. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : підруч. Київ: НАДУ, 2012. 544 с. URL: ktpu.kpi.ua/wp-content/.../Derzhavne-upravlinnya-u-sferi-natsionalnoyi-bezpeki.pdf

13. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, 2004. Т. 1.

14. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України: підруч. Київ: LAT і K, 2015. 478 с.

15. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського: Сайт. URL доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/554>

Семінар 2. Аналітичне забезпечення державного управління у сфері зовнішньої політики. Теоретичні підходи до дослідження прийняття зовнішньополітичних рішень

Питання для обговорення

1. Інформаційне-аналітичне забезпечення: сутність, мета, завдання, основні види документів.
2. Структурний механізм державного управління у сфері зовнішньої політики (Міністерства закордонних справ, дипломатичних представництв), функції. Суб'єкти та об'єкти стратегічного аналізу.
3. Паспорт загрози національній безпеці: призначення, структура.
4. Основні напрями в області політичного аналізу міжнародних відносин.
5. Зовнішньополітичне рішення: сутність, значення, специфіка у порівнянні з іншими типами управлінських рішень.
6. Теорія прийняття зовнішньополітичних рішень: бюрократична теорія, концепції та теорії психологічних досліджень, комп'ютерне моделювання зовнішньополітичного процесу та процесів прийняття зовнішньополітичних рішень, теорія експертних оцінок.
7. Класифікація моделей і стратегій прийняття зовнішньополітичних рішень.
8. Суб'єкт прийняття зовнішньополітичних рішень як структурне поєднання державних інституцій на посадових осіб.

Теми доповідей, повідомлень:

1. Теоретичний та прикладний рівень політичного аналізу. Порівняльні дослідження зовнішньої політики (comparative foreign policy).
2. Політичний аналіз: як «public policy analysis» і як «political analysis». Аналіз зовнішньої політики (Foreign Policy Analysis, FPA).
3. Аналіз зовнішньої політики як науковий напрям.
4. Динамічний вимір системного аналізу зовнішньої політики.
5. Зовнішньополітична доктрина як теоретико-методологічний рівень зовнішньої політики держави.
6. Еволюція зовнішньополітичних доктрин.
7. Зовнішньополітична тактика держави.
8. Зовнішня політика в суспільствах перехідного періоду.

9. Теоретичні підходи дослідження прийняття зовнішньополітичних рішень: раціонального вибору, психологічний, інституційний, інтеракціоналістичний, системний, структурно-функціональний.

10. Специфіка сфери прийняття зовнішньополітичних рішень.

11. Інституційний підхід до дослідження прийняття зовнішньополітичних рішень.

12. Структурно-функціональний підхід до дослідження прийняття зовнішньополітичних рішень.

13. Моделі та стратегії прийняття зовнішньополітичних рішень.

14. Соціально-гуманітарні методи в аналізі зовнішньої політики.

15. Експлікативні методи: контент-аналіз, івент-аналіз, когнітивне картування, метод індикаторів та статистичні методи.

16. Конструктивні методи: експеримент, системний метод, математичне моделювання.

17. Прогнозні методи: метод Дельфі, побудова сценаріїв, «мозкового штурму».

18. Методи мережевого аналізу при прийнятті політичних рішень в міжнародних відносинах.

19. Концептуальні основи державно-управлінської аналітики у сфері зовнішньої політики

20. Підготовка аналітичних і прогнозних матеріалів із актуальних проблем стану й розвитку управлінського об'єкта.

21. Розробка ситуаційних моделей вирішення перспективних проблем.

22. Оперативне одержання оптимального обсягу інформації в непередбачених і надзвичайних ситуаціях.

23. Інформаційно-технологічний і кадровий аспекти аналітики. Класифікація основних різновидів аналітики.

24. Поняття зовнішньополітичного механізму. Стратегічний аналіз і прогнозування зовнішньополітичних процесів.

25. Зовнішньополітичний аналіз в структурі органів управління.

26. Аналітичні центри: «фабрики думки».

27. Роль «акторів поза суверенітетом» у реалізації зовнішньополітичного курсу держави.

Література:

1. Бакуменко В. Д. Державно-управлінські рішення: навч. посіб. Київ: ВПЦ АМУ, 2012. 344 с.

2. Бакуменко В.Д. Формування державноуправлінських рішень: проблеми теорії методології, практики: моногр. Київ: Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.

3. Головченко В.І. Прийняття зовнішньополітичних рішень в США: теорія й практика. *Актуальні проблеми міжнар. відносин*. 2013. Вип. 116 (Ч. І). С. 15–21. URL: journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/download/2012/1775
4. Жовква І.І. Процес прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні : навч.-метод. посіб. Київ: Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. 104 с.
5. Зленко А. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України : підруч. / за ред. В.А. Манжолі. Київ: Видав.-поліграф. центр "Київський університет", 2008. 379 с.
6. Катренко А.В., Пасічник В.В. Теорія прийняття рішень. Київ, 2009. 440 с.
7. Мацях М. Наукові дослідження у сфері прийняття рішень у сфері зовнішньої політики. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/intrel/article/view/2353/2409>
8. Міжнародні організації: навч. посіб. / За ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Логвінової Н.С. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 223 с.
9. Новакова О.В, Пашина Н.П. Аналіз державної політики: навч. посіб. Луганськ, 2013.
10. Панченко Ж.О. Теорія прийняття політичних рішень у міжнародних відносинах: основні методологічні підходи та концептуальні моделі. URL: <http://vmv.kyumu.edu.ua/v/p07/panchenko.pdf>
11. Положення про Міністерство закордонних справ України: Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 281 . URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%B>
12. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 року № 2411-VI із змінами, внесеними згідно із законами № 2469-VIII від 21.06.2018. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17_2.
13. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст.241.
14. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України 5 березня 1998 року № 183/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 35. Ст. 237.
15. Про Службу зовнішньої розвідки України: Закон України від 1 грудня 2005 року № 3160-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 8. Ст. 94.
16. Седляр Ю.О. Еволюція аналізу зовнішньої політики як наукового напрямку. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2010. Вип. 93 (Ч. II). С. 43–50. URL: <https://studfiles.net/preview/6343761/>
17. Сергєєв В. С. Теорія прийняття рішень у міжнародних відносинах: сутність та процес становлення. *Вісник Дніпропетровського Університету*. 2016. № 5. Сер: Політологія. С. 4-10.
18. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підруч. Київ: НАДУ, 2012. 544 с. URL: ktpu.kpi.ua/wp-content/.../Derzhavne-upravlinnya-u-sferi-natsionalnoyi-bezpeki.pdf

19. Стецюк Н. М. Аналіз та прогнозування зовнішньої політики: навч.-метод. посіб. для підготовки фахівців напряму 0302 “Міжнародні відносини”, зі спеціальності “Міжнародні відносини” освітньо-кваліфікаційного рівня 7.030201 “Спеціаліст” (денна форма навчання). Івано-Франківськ, 2013. 53 с.

20. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, 2004.

Семінар 3. Механізм і процес прийняття зовнішньополітичних рішень. Моделі та рівні прийняття зовнішньополітичних рішень

Питання для обговорення

1. Середовище формування зовнішньополітичних рішень. Процес зовнішньополітичної діяльності суб'єктів.

2. Механізм формування зовнішньої політики та прийняття зовнішньополітичних рішень

3. Стадії та етапи прийняття зовнішньополітичних рішень

4. Міжнародна криза та її характерні ознаки.

5. Прийняття зовнішньополітичних рішень в умовах кризи: складність, ризик, невизначеність та багатозначність.

6. Моделі прийняття зовнішньополітичних рішень.

7. Рівні вироблення та прийняття зовнішньополітичних рішень (індивідуальний і бюрократичний, глобальний і регіональний).

8. Фази та стадії процесу прийняття зовнішньополітичних рішень.

Теми повідомлень:

1. Середовище формування зовнішньополітичних рішень.

2. Поля зовнішньополітичних взаємодій суб'єктів.

3. Міжнародні конфлікти: політичні, економічні та ідеологічні, локальні, регіональні та глобальні; двосторонні, багатосторонні та коаліційні.

4. Міжнародна криза та її характерні ознаки.

5. Класифікація криз у концепції Р. Лебова.

6. Тривимірна характеристика криз у концепції С. Германа.

7. Кризові ситуації та специфіка дій політичних осіб та центрів прийняття політичних рішень.

8. Прийняття зовнішньополітичних рішень в умовах кризи: складність, ризик, невизначеність та багатозначність.

Література:

1. Беззуб'як М. Аналітичний потенціал зовнішньополітичної діяльності URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19876/41-Bezzubyak2.pdf?sequence=1>

2. Власов Г. Зміст і механізми зовнішньої політики сучасної держави. URL: journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/download/2570/2279

3. Головченко В.І. Прийняття зовнішньополітичних рішень в США: теорія й практика. *Актуальні проблеми міжнар. відносин*. 2013. Вип. 116 (Ч. І). С. 15–21. URL: journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/download/2012/1775
4. Жовква І.І. Процес прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні : навч.-метод. посіб. / Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. 104 с.
5. Жовква І.І. Стадії процесу прийняття зовнішньополітичних рішень. *Наук. вісн. Академ. муніцип. упр.* Сер.: Управління. 2013. Вип. 3. С. 113–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2013_3_17
6. Зовнішня політика України результати 2018 року та перспективи на 2019 рік. URL: <http://www.icps.com.ua/zovnishnya-polityka-ukrayiny-rezultaty-2018-roku-ta-perspektyvy-na-2019-rik/>
7. Максак Г. Експертна дипломатія як складова історії успіху зовнішньої політики. Українська призма. URL: http://fes.kiev.ua/n/cms/fileadmin/upload2/prism_diplomacy_maksak_ukr.pdf
8. Мацях М. Наукові дослідження процесу прийняття рішень у сфері зовнішньої політики держави. *Вісник Львів. ун-ту*. 2016. Вип. 26. С. 89 – 96. Сер. Міжнар. відносини
9. Національна безпека і оборона /Центр Разумкова. №1-2, 2019. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD177-178_2019_ukr.pdf
10. Одінцева Г.С. Дзюнзюк В.Б., Мельтюхова Н.М. Теорія та історія державного управління : навч. посіб. Київ: Видав. дім «Професіонал», 2008. 288 с.
11. Семенченко А. І. Механізм антикризового стратегічного управління в сфері національної безпеки, 2008 р. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/7535/12-Semenchenko.pdf?sequence=1>
12. Сергєєв В. С. Теорія прийняття рішень у міжнародних відносинах: сутність та процес становлення. *Вісник Дніпропетровського Університету*. 2016. № 5. Сер: Політологія. С. 4 – 10.
13. Українська призма: Зовнішня політика 2017: Аналітичне дослідження / ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. Київ, 2018. 232 с. URL: http://prismua.org/wp-content/uploads/2018/04/A5-prizma2017_ua_finish.pdf
14. Юськів Х. Специфіка криз у середовищі міжнародних взаємодій ХХ – першої чверті ХХІ ст. *Вісник Львівського університету*. Серія міжнародні відносини. 2015. Вип. 36. Ч. 3. С. 140-147.

Семінар 4. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України. Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень у державному управлінні

Питання для обговорення

1. Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України: сутність, визначення.

2. Правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України

3. Організаційний механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України. Суб'єкти державного управління у сфері закордонних справ

4. Імплементация, механізм імплементції норм міжнародного права: сутність понять

5. Моделі імплементції зовнішньополітичних рішень.

6. Механізми імплементції зовнішньополітичних рішень в державному управлінні України.

7. Механізми імплементції Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом в державному управлінні України.

Теми доповідей

1. Суб'єкти зовнішніх зносин в Україні.

2. Суб'єкти державного управління у сфері закордонних справ в Україні.

3. Значення роботи закордонних органів держави для її зовнішньополітичної діяльності.

4. Міжнародні нормативно-правові акти, що регулюють зовнішньополітичну діяльність України.

5. Нормативно-правове регулювання діяльності Міністерства закордонних справ України.

Література:

1. Бакуменко В.Д., Руденко О.М., Туча В.В. Механізми імплементції політичних рішень в державному управлінні: монографія. Київ: АМУ, 2015. 184 с.

2. Бондаренко К.В. Особливості державного управління закордонними справами. *Право і суспільство*. 2014. № 5. С. 63–67. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2014_5_14

3. Бочар І. В. Концепція «human security» у Північній Америці. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/4057>

4. Гнидюк Н., Павлюк С. Наближення законодавства України до права ЄС відповідно до Угоди про асоціацію: між правовими зобов'язаннями та аналізом політики? Київ, 2016. 41 с. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29067.pdf>

5. Європейський Союз: від ідеї до імплементції. Практикум / Упоряд.: М.К. Кеда та ін.: навч.-метод. посіб. Чернігів: Десна Поліграф, 2017. 616 с

6. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року: Закон України Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2222-IV від 08.12.2004, ВВР, 2005, № 2, ст.44; № 2680-VIII від 07.02.2019, ВВР, 2019, № 9, ст.50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

7. Коровайко А.О. Адміністративно-правове регулювання державного управління у галузі закордонних справ в Україні : автореф. дис...канд.юр.н., за спеціальн. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Одеса, 2018. 28 с.

8. Новакова О.В., Пашина Н.П. Аналіз державної політики: навч. посіб. Луганськ: вид-во СХУ ім. В. Даля, 2013. 216 с.

9. Одінцева Г.С. Теорія та історія державного управління : навч. посіб. / Г.С. Одінцева, В.Б. Дзюнзюк, Н.М. Мельтюхова та ін. Київ: Видав. дім «Професіонал», 2008. 288 с.

10. Положення про Міністерство закордонних справ України: Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 281. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%B>

11. Про дипломатичні ранги України: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/253-15>

12. Про дипломатичну службу: Закон України від 7 червня 2018 року № 2449-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 26. Ст. 219.

13. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 року № 2411-VI, із змінами, внесеними згідно із Законами № 2469-VIII від 21.06.2018, ВВР, 2018, № 31, ст.241. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17_2

14. Про міжнародні договори України : Закон України від 29.06.2004 N 1906-IV, із змінами, внесеними згідно із Законом N 1323-VII (1323-18) від 05.06.2014. *Відомості Верховної Ради*. 2014. N 34. Ст. 1166.

15. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 31. Ст. 241.

16. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України 5 березня 1998 року № 183/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. №35. ст. 237.

17. Про Службу зовнішньої розвідки України: Закон України. *Верховної Ради України*. 2006. № 8. ст. 94.

18. Стратегія національної безпеки України: затверджена Указом Президента України від 26 травня 2015 р. № 287. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#n14>

19. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни»: Затверджено Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

20. Угода про партнерство і співробітництво між Європейським Союзом та Україною від 16.06.1994 р. Представництво Європейської Комісії в Україні, 1994.

21. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони 27 червня 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

22. Федорчак О. Класифікація механізмів державного управління. *Демократичне врядування: наук.вісн.* 2008. Вип.1. URL: http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik/fail/O_Fedorchak.pdf

23. Федчишин С. А. До визначення поняття «управління закордонними справами» (адміністративно-правовий аспект). *Державне управління та місцеве самоврядування: тези XII Міжнар. наук. конгр. (м.Харків, 29 берез. 2012 р.).* Харків: Магістр, 2012. С. 149-151. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/1166/1/Fedchishin_1.pdf

24. Ясунік Л.І. Поняття, завдання та значення управління закордонними справами. *Наше право.* 2013. № 10. С. 62-67.

Семінар 5. Державне управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері. Стратегічне партнерство в зовнішньополітичній практиці України

Питання для обговорення

1. Національна безпека України: сутність, складові. Національна безпека України та загрози їй у зовнішньополітичній сфері
2. Система національної безпеки. Система органів державного управління забезпеченням нацбезпеки України
3. Нормативно-правова база державного управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері: Закон України «Про національну безпеку України», Стратегія національної безпеки України
4. «Стратегічне партнерство», «важливе партнерство», «пріоритетне партнерство»: мета, сутність.
5. Моделі стратегічного партнерства
6. Розвиток стратегічного партнерства в зовнішній політиці України
7. Стратегічне партнерство у двосторонній дипломатії України:
 - відносини Україна-США;
 - відносини Україна – Польща
 - відносини Україна – Туреччина
 - відносини Україна – Німеччина
8. Стратегічне партнерство у відносинах України з міжнародними організаціями

Теми доповідей

1. Загрози національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері.
2. Пріоритетні напрями удосконалення державно-правових механізмів реалізації політики забезпечення національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері.
3. Функції і засоби контррозвідки.
4. Сутність методу дезінформації.
5. Відносини із США у двосторонній дипломатії України.

6. Відносини із Польщею у двосторонній дипломатії України
7. Відносини із Німеччиною у двосторонній дипломатії України.
8. Особливості стратегічного партнерства України.

Література:

1. Аналітична записка / Дипломатична академія України імені Геннадія Удовенка при МЗС. URL: <http://da.mfa.gov.ua/tag/analitichna-zapyska/>
2. Артьомов І. Артьомова А. Правові та зовнішньополітичні засади національної безпеки України: актуальні аспекти. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/16593>
3. Бжезинський З. Велика шахівниця. Американське панування та його геостратегічні імперативи. Львів ; Івано-Франківськ: Лілея - НВ, 2000. 236 с.
4. Борисова О.В. Зовнішня політика України: навч. посіб, Луганськ: Вид-во ДЗ «Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка», 2010. 319 с.
5. Герасимчук В.Г. Стратегічне партнерство: принципи, інструментарій, ефективність. URL: economy.kpi.ua/files/files/10_kpi_2014.doc
6. Голобородько А.Ю. Цифрове стратегічне партнерство: навч. посіб. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2021. 288с. URL : https://dut.edu.ua/uploads/l_2212_29197489.pdf
7. Горбулін В.П., Качинський А.Б. Засади національної безпеки України. Київ: Інтертехнологія, 2009. 272 с.
8. Європейський проект та Україна: монографія / А. В. Єрмолаєв, Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська, О. О. Резнікова [та ін.]. Київ: НІСД, 2012. 192 с.
9. Жовква І.І. Інструмент стратегічного партнерства в зовнішній політиці України. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 2007. Вип.13: Зовнішня політика і дипломатія: історичний та сучасний вимір. С. 79-89. URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?...2...
10. Жовква І.І. Моделі стратегічного партнерства. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. № 41, част. II. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2003. С. 32–38.
11. Жовква І.І. Стратегічне партнерство України. Теорія і практика. Київ: Євроатлантикінформ, 2006. 156 с. (Формування і реалізація державної політики управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції України).
12. Зарембо К. Стратегічні партнерства без стратегії, або Чому цей інструмент не працює на користь України. URL: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/panorama-dnya/strategichni-partnerstva-bez-strategiyi>
13. Зленко А. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України: підруч. / за ред. В.А. Манжоли. Київ: Видав.-поліграф. центр "Київський університет", 2008. 379 с.

14. Ілюк Т.В. Проблеми національної безпеки в контексті гібридної війни: гуманітарний аспект російської агресії. URL: http://www.vidkryti-ochi.org.ua/2018/10/blog-post_18.html
15. Міжнародні організації: навч. посіб. / за ред. В. М. Матвієнко. Київ: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2005.
16. Міжнародні організації: навч. посіб. / за ред. Ю. Г. Козака, В.В. Ковалевського, Н.С. Логвінової. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 223 с.
17. Міністерство закордонних справ України / Офіційний сайт. URL: <https://mfa.gov.ua/ua>
18. Особливе партнерство України з НАТО. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/nato>
19. Про міжнародні договори України: Закон України. *Відомості Верховної Ради*. 2004. № 50, ст. 540.
20. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст.241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
21. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017р. № 2163-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45. Ст.403
22. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 5 березня 1998 року № 183/98-ВР, із змінами № 2646-VIII від 06.12.2018, *Відомості Верховної Ради України*, 2019, № 4, ст.32. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80>
23. Річна національна програма співробітництва Україна – НАТО на 2016 рік : затверджено Указом Президента України від 12 лютого 2016 року № 45/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/45/2016>
24. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підруч. Київ: НАДУ, 2012. 544 с. URL: ktpu.kpi.ua/wp-content/.../Derzhavne-upravlinnya-u-sferi-natsionalnoyi-bezpeki.pdf
25. Сіцинський А.С., Сіцинський Н.А. Пріоритетні напрями удосконалення державно-правових механізмів реалізації політики забезпечення національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері. *Університетські наукові записки*. 2017. № 64. С. 96-115. URL: www.unz.km.ua
26. Сіцинський Н.А. Стратегічні пріоритети державного управління забезпечення національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері в умовах військової агресії. *Інвестиції: практика та досвід*. № 19/2015. С. 93-96.
27. Стратегічне партнерство України. Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/600/>
28. Стратегія національної безпеки України: затверджено Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

29. Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>

Семінар 6. Вплив міжнародних неурядових організацій та експертно-аналітичних структур на прийняття зовнішньополітичних рішень

Питання для обговорення

1. Міжнародні організації: ознаки, функції, класифікація
2. Міжнародні організації і суверенітет держави.
3. Роль міжнародних неурядових організацій та експертно-аналітичних структур у прийнятті зовнішньополітичних рішень
4. Експертна дипломатія як складова історії успіху зовнішньої політики.

Література:

1. Беззуб'як М. Аналітичний потенціал зовнішньополітичної діяльності. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19876/41-Bezzubyak2.pdf?sequence=1>
2. Максак Г. Експертна дипломатія як складова історії успіху зовнішньої політики. Київ. Сер.: Українська призма. 21 с.
3. Міжнародні організації: навч. посіб. / За ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В., Логвінової Н.С. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 223 с.
4. Міжнародні організації: навч. посіб. / За ред. В. М. Матвієнко. Київ: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2005.
5. Новакова О. В., Пашина Н. П. Аналіз державної політики: навч. посіб. Луганськ, 2013. Тема 16.
6. Обрінська О.К. Неурядові організації у зовнішньополітичному механізмі США: автореф. дис....к.політ.н. за спец. 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку. Сімферополь, 2009. 21 с.
7. Пасічний Р. Неурядові релігійні (католицькі) організації та їх вплив на міжнародні політичні процеси. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2013. Вип. 25. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/21123/1/25-141-146.pdf>
8. Чекаленко Л. Д., Федуняк С.Г. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. Л. Д. Чекаленко. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с. URL: <http://portal.iapm.edu.ua/portal/media/books/fc8e7971-86e1-4de2-b69f-d23eef4d5c41.pdf>
9. Чекаленко Л. Д. Міжнародні організації і суверенітет держави. URL: http://www.niss.gov.ua/vydanna/panorama/issue.php?s=gpgs0&issue=2005_2

Семінар 7. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в умовах глобалізації

Питання для обговорення

1. Поняття «регіон». Підходи до визначення поняття «регіон».

2. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у Харківській області.
3. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в Харківській області, м. Харкові.
4. Європейський Союз (ЄС), НАТО, Співдружність незалежних держав: регіон впливу, мета створення, завдання, склад учасників.
5. Міста, мега-міста, «глобальні міста» як міжнародні актори.
6. Глобалізація. Трансконтинентальні або міжрегіональні мережі активності як основна риса глобалізації

Теми доповідей

1. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в Харківській області, м. Харкові.
2. Європейський Союз (ЄС), НАТО, Співдружність незалежних держав: регіон впливу, мета створення, завдання, склад учасників
3. Глобалізація. Трансконтинентальні або міжрегіональні мережі активності як основна риса глобалізації

Література:

1. Бабінова О. Міжрегіональне співробітництво: зміст, форми, роль та проблеми реалізації в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*: зб.наук.пр. Вип. 4(11)/2011. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04\(11\)/11boopru.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04(11)/11boopru.pdf)
2. Власов В. Європейський досвід державного управління міжнародними зв'язками регіонів: політико-правовий аспект. *Державне управління та місцеве самоврядування*: зб. наук.пр. Вип. 4(11). 2011. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04\(11\)/11vvgppa.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_04(11)/11vvgppa.pdf)
3. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (2004–2007) / Авт. кол.: С. В. Віднянський, О. М. Горенко, А. Ю. Мартинов (відп. ред.), В. В. Піскіжова. НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2014. 394 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013653>
4. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (2014–2016). Авторський колектив: С.В. Віднянський, О.М. Горенко, А.Ю. Мартинов (відповідальний редактор), В.В. Піскіжова (відповід. секретар), Г.О. Харлан. Київ: Інститут історії України НАН України, 2017. 319 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013653>.
5. Ільченко Н.М. транскордонне співробітництво в Україні: перспективи розвитку євро регіонів. *Державне будівництво*. 2012. № 2. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/21.pdf>
6. Їжа М., Кадук Н., Овчар О. Сучасні тенденції та перспективи розвитку міжрегіонального співробітництва. *Актуальні проблеми державного управління*. 2013. Вип. 4. С. 3-6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2013_4_3
7. Крамаренко Р. М. Роль мегаполісів як суб'єктів міжнародних відносин. URL: <http://vestnikdnu.com.ua/archive/201372/kramarenko.html>

8. Малиновський В. Концептуалізація поняття «регіон». *Вісник Національної академії державного управління*. Вип.4/2012 URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2012-4-22.pdf>
9. Пасічний Р. Неурядові релігійні (католицькі) організації та їх вплив на міжнародні політичні процеси. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2013. Вип. 25. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/21123/1/25-141-146.pdf>
10. Петров П. Ю. Стратегічне забезпечення транскордонного співробітництва. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2014. Вип. 3 (107). С. 181-188. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20143\(107\)/sep20143\(107\)_181_PetrovPY.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20143(107)/sep20143(107)_181_PetrovPY.pdf)
11. Положення про Департамент економіки та міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації: Затверджене Розпорядження голови Харківської обласної державної адміністрації від 17.05.2018 р. № 332. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/431/43034/files/180517-01-11-zagal-332-rozpr.pdf>
12. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24 червня 2004 року № 1861-IV, зі змінами від 04.09.2018 р. № 2515-VIII. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 2004. № 45. Ст.499
13. Стратегія розвитку Харківської області до 2020 р.: затверджена 05.03.2015 р. URL: https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/431/43045/files/new-563_SRR2020.pdf
14. Стратегія розвитку міста Харкова до 2020 року: Ухвалена рішенням 10 сесії Харківської міської ради 7 скликання від 21.12.2016. URL: <http://www.city.kharkov.ua/assets/files/docs/zakon/strategy2411.pdf>
15. Федотова Ю.В. Глобальні міста як актори міжнародних відносин. *Сучасні тренди розвитку урбанізованих територій*: Матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет конф. / ХНУМГ імені О.М. Бекетова, Харків, 2019. URL: <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/2256>
16. Хаустова М.Г. Феномен глобалізації та плюралізм її інтерпретації . *ФП*. 2013. № 4. URL: <http://dSPACE.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/6291/1/haustova.pdf>
17. Циганкова Т.М., Гордєєва Т.Ф. Міжнародні організації: навч. посіб.: 2е вид., перероб. і доп. Київ, 2001
18. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України: підруч. Київ: LAT і К, 2015. 478 с.

Семінар 8. Напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень і дипломатичної служби України

Питання для обговорення

1. Реформування законодавчої бази у сфері зовнішніх зносин.
2. Дипломатична служба як особливий вид державного управління
3. Засади та напрями реформування дипломатичної служби України

4. Структурна перебудова Міністерства закордонних справ як ключової ланки в системі дипломатичної служби. Нова кадрова політика.
5. Перенесення центру прийняття рішень до дипломатів нижчого рівня.
6. Перехід від лінійної системи управління дипломатичною службою до функціональної.

Теми доповідей

1. Дипломатична служба як особливий вид державного управління
2. Правове регулювання дипломатичної служби України.
3. Міністерство закордонних справ як ключова ланка в системі дипломатичної служби. Нова кадрова політика.
4. Передумови реформування системи дипломатичної служби України
5. Перебудова системи міжінституційної взаємодії в системі забезпечення зовнішніх зносин.
6. Співпраця України з ООН та її спеціалізованими установами.
7. Координація державної політики в сфері європейської та євроатлантичної інтеграції. Проблеми і перспективи членства України в НАТО.
8. Запровадження стратегічного планування забезпечення національної безпеки.

Література

1. Європейський проект та Україна: монографія / А. В. Єрмолаєв, Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська, О. О. Резнікова [та ін.]. Київ: НІСД, 2012. 192 с.
2. Концепція реформування дипломатичної служби України / Василь Філіпчук. *Зовнішньополітичні акценти*. Спец. вип., Міжнародний центр перспективних досліджень. 14 липня 2015 р. URL: http://www.icps.com.ua/assets/uploads/files/FPI_spesial_test_20150714_ukr_edit_1_193.pdf
3. Литвиненко О. В. Спеціальні інформаційні операції та пропагандистські кампанії. URL: <http://www.niss.gov.ua/book/Litv/index.htm> 20.
4. Положення про Міністерство закордонних справ України: Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 281 . URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%BF>
5. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 року № 2411-VI із змінами, внесеними згідно із законами № 2469-VIII від 21.06.2018. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17_2.
6. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017р. № 2163-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45. Ст. 403.
7. Про Службу зовнішньої розвідки України: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 8. Ст. 94.
8. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України : підруч. Київ: LAT і К, 2015. 478 с.

9. Ціватий В. Зовнішня політика та дипломатія: майстерність і процес прийняття рішень. *Зовнішні справи*. 2013. № 8. С. 42–43.
10. Седляр Ю.О. Еволюція аналізу зовнішньої політики як наукового напрямку. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2010. Вип. 93 (Ч. II). С. 43–50. URL: <https://studfiles.net/preview/6343761/>
11. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): підруч. Київ: НАДУ, 2012. 544 с.
12. Сіцинський Н.А. Стратегічні пріоритети державного управління забезпечення національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері в умовах військової агресії. *Інвестиції: практика та досвід*. № 19/2015. С. 93-96.
13. Тараненко Г.Г Сучасні виклики зовнішньої політики України в контексті розвитку системи міжнародної безпеки. *Проблеми міжнародних відносин*. 2018. Вип.14. URL: <http://vmv.kyumu.edu.ua/>
14. Федуняк С. Кінець ілюзорній позаблоковості: зовнішньополітична орієнтація України у контексті Російської агресії. URL: www.bukvisnyk.cv.ua
15. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/ua>
16. Проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. URL: <http://vmv.kyumu.edu.ua/>

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Обов'язковою складовою частиною навчального процесу є самостійне опрацювання відповідної наукової та спеціальної літератури. Передбачено самостійну роботу з підручниками, посібниками, словниками, навчальною та довідковою літературою.

Згідно з підрозділом 4.9 «Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна»

(https://karazin.ua/storage/documents/250_MApсHhOxiyUEjXD4RNmBZk08.pdf)

4.9.1. Самостійна робота осіб, які навчаються, є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час.

4.9.2. Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

4.9.3. Навчальний час, відведений на самостійну роботу студента денної форми навчання, регламентується навчальним планом та робочим навчальним планом.

4.9.5. Самостійна робота осіб, які навчаються, забезпечується системою навчально-методичного забезпечення, передбаченою робочою програмою навчальної дисципліни: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, збірниками завдань,

комплектами індивіду-альних семестрових завдань, практикумами, методичними рекомендаціями з організації самостійної роботи та виконання окремих завдань, електронни-ми та іншими навчально-методичними матеріалами, дистанційними курсами.

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів передбачають можливість проведення самоконтролю з боку студента. Для самостійної роботи рекомендується відповідна наукова та професійна монографічна і періодична література

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
Теоретичні засади формування зовнішньополітичної стратегії держави та прийняття зовнішньополітичних рішень		
1	1. З'ясуйте, які існують проблеми класифікації чинників, що впливають на зовнішню політику? 2. Проаналізувати проблему дефіциту засобів впливу і зовнішнього потенціалу держави	8
2	1. Здійснити кореляцію поняття державних та національних інтересів у зовнішній політиці 2. Сформулювати основні погляди на концепцію «нації» та «національного інтересу». 3. Підготуйте есе на тему: Значення зовнішньополітичного прогнозування для національної безпеки держави	8
	1. Користуючись довідковою літературою підготувати глосарій основних понять та категорій аналізу зовнішньої політики 2. Дайте визначення поняттям: “стратегічний аналіз”, “ієрархічні процеси”, “динамічні системи” 3. Обґрунтуйте прикладний характер аналізу зовнішньої політики 4. Порівняйте сутність об’єктивної і суб’єктивної природи зовнішньої політики. 5. Визначити причини поєднання спрямовуючих та обмежуючих чинників у зовнішньополітичній доктрині 6. Сутність структурно-функціонального підходу до прийняття зовнішньополітичних рішень 7. Охарактеризувати етапи формування „фабрик думки”. 8. Проаналізувати класифікації „фабрик думки” та вплив дослідницьких наукових центрів на прийняття зовнішньополітичних рішень. 9. Назвати та охарактеризувати підходи до процесу прийняття зовнішньополітичного рішення. 10. Написати есе на тему: «Роль акторів «поза суверенітетом» у реалізації зовнішньополітичного курсу держави. 11. Здійснить порівняльний аналіз повноважень парламентів та урядів провідних країн світу 12. Охарактеризуйте економічну кризу, кризу діяльності міжнародних організацій, викликану агресією Росії проти України: ознаки, наслідки. 13. Охарактеризуйте наслідки російсько-української війни для України (ризик, загрози). 14. Подумайте, чи можна визначити позитивні наслідки цієї світової кризи? 15. Скласти таблицю з коаліцій у міжнародних відносинах за схемою: параметри часу, учасники, цілі, успішність реалізації 16. Виділити невійськові фактори сили в арсеналі держави. 17. Доведіть, що переконування у міжнародних відносинах є силовим засобом.	12

4	1. Пояснити сутність нормативно-прескриптивного та описово-експлікативного підходів до процесу прийняття зовнішньополітичних рішень. 2. Охарактеризувати рівні вироблення зовнішньополітичних рішень (індивідуальний і бюрократичний). Пояснити переваги та недоліки кожного з них. 3. Охарактеризувати моделі прийняття зовнішньополітичного рішення 4. Охарактеризувати проблеми співвідношення впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на формування зовнішньої політики. Пояснити сутність теорії взаємопроникнення Дж. Розенау.	12						
	Разом по 1 розділу	40						
	Механізми прийняття державно-управлінських рішень у зовнішній політиці України							
5	1. Назвіть основні функції Президента України в сфері зовнішньої політики 2. З'ясуйте роль МЗС у формуванні зовнішньо-стратегічної дипломатії 3. Підготуйте реферат на тему : Значення роботи закордонних органів держави для її зовнішньополітичної діяльності. Завдання 4. Складіть порівняльно-аналітичну таблицю «Повноваження гілок влади у формуванні зовнішньої політики України» <table border="1"> <tr> <td>Верховна Рада України</td><td>Кабінет Міністрів України</td><td>Президент України</td></tr> <tr> <td></td><td></td><td></td></tr> </table> Ситуаційне завдання 2 5 грудня 1994 р. між Україною, США, Росією та Великою Британією була укладена міжнародна Угода про неядерний статус України – <i>Будапештський Меморандум</i> про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Угода містить пункти, що надають Україні гарантії її суверенітету та безпеки. Пізніше до цього документу приєдналися Франція (із застереженнями) та КНР. В умовах гібридної війни, яку веде проти України Російська Федерація, фактичний провал міжнародних гарантій територіальної цілісності та непорушності кордонів України в обмін на її добровільну відмову від ядерної зброї став серйозним фактором ерозії міжнародно-правової системи нерозповсюдження ядерної зброї та загрозою для всього комплексу проблем, пов'язаних із зазначеним Договором. <i>Прокоментуйте ситуацію. Який міжнародно-правовий статус має Будапештський меморандум? Чи є він складовою правового механізму державного управління у зовнішньополітичній сфері?</i> 1. Суть генерування альтернатив у «широкому» та «вузькому» інтервалах умов та можливостей держави щодо забезпечення національної безпеки 2. Які загрози воєнній безпеці України потребують першочергового реагування з боку вищого керівництва держави? 3. Основні завдання щодо вдосконалення стратегічного планування забезпечення національної безпеки України? 4. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів влади в ієрархічній послідовності загроз: потенційний виклик - реальний виклик. 5. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів влади в ієрархічній послідовності загроз: потенційна загроза - реальна загроза. 6 6. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів влади при реальній небезпеці для реалізації життєво важливих національних інтересів	Верховна Рада України	Кабінет Міністрів України	Президент України				12
Верховна Рада України	Кабінет Міністрів України	Президент України						

6	1. Підготуйте есе на тему: Структура державного механізму як визначальний чинник механізму прийняття зовнішньополітичних рішень. 2. Виділити невійськові фактори сили в арсеналі держави. 3. Доведіть, що переконування у міжнародних відносинах є силовим засобом 1. Які особливості зниження невизначеності, що є наслідком відсутності достовірних даних? 2. Проаналізувати розвиток та еволюцію співпраці Україна-НАТО; 3. Детально ознайомитися з документною базою, що регламентує співпрацю України з НАТО, та визначити її найважливіші моменти. 4. Спрогнозувати, за яких умов можливе відновлення розширеного діалогу України з НАТО. 5. Запропонувати напрями подолання обмеженості можливостей України брати участь у формуванні європейської системи безпеки і оборони 1. Які функції Європейського Союзу надавалися згідно з Маастрихтським договором? 2. Визначити етапи поглиблення економічної інтеграції, що пройшов Європейський Союз? Доведіть, у чому виявляється економічний ефект від інтеграції країн ЄС? 3. У чому полягає проблема співвідношення національного суверенітету й наднаціонального управління в ЄС? 4. Написати есе на тему: «Роль акторів «поза суверенітетом» у реалізації зовнішньополітичного курсу держави	12
7	1. З'ясуйте роль акторів «поза суверенітетом» у реалізації зовнішньополітичного курсу держави на регіональному рівні 2. З'ясуйте та обґрунтуйте, які суб'єкти сьогодні залучаються для здійснення психологічного тиску на керівництво держави при прийнятті стратегічних рішень? 3. Розкрийте динаміку загроз і алгоритм дій органів регіональної влади при реальній небезпеці для реалізації життєво важливих національних інтересів	12
8	1. Пояснити, які закони та інші засадничі документи, що регламентують діяльність органів влади у сфері зовнішньої політики, потребують оновлення та чому. 2. Запропонуйте зміни в інституційній частині реформи публічного управління у сфері зовнішньої політичних відносин. 3. Пояснити, якої структурної перебудови потребує Міністерство закордонних справ як ключова ланка в системі дипломатичної служби.	12
	Разом по 2 розділу	48
	Усього годин	88

За кожним із розділів студенти мають виконати завдання з самостійної роботи, робити доповіді на парах за планом семінарських занять) (по 5 балів),

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання як упорядковані способи взаємопов'язаної, цілеспрямованої діяльності викладача та студентів спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань, реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Прийоми навчання (конкретні дії викладача та студентів) спрямовані на реалізацію вимог

методів. Засоби навчання – різноманітне навчальне обладнання, яке використовується у системі пізнавальної діяльності, зокрема технічні засоби.

Активні (інтерактивні) методи навчання, а саме: проблемні лекції, лекції-дискусії, робота в малих групах із застосуванням ситуаційного методу; семінарські заняття (дискусії, наукові конференції, доповіді).

6.1. Словесні методи навчання:

- лекція;
- бесіда;
- розповідь;
- пояснення

6.2. Наочні методи навчання:

- ілюстрація;
- демонстрація.

6.3. Практичні методи навчання:

- метод роботи з нормативно-правовими документами;
- метод роботи з відеоматеріалами;
- практичні заняття.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

При вивченні дисципліни «Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування на лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на проблемних лекціях, у формі тестування тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення семестрової оцінки, при проведенні екзамену і враховуються при визначенні підсумкової оцінки з дисципліни. Засвоєння тем (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- доповіді з мультимедійними презентаціями; інформаційні повідомлення;
- виконання творчих завдань (рецензування доповідей);
- розв'язування ситуаційних задач;
- виконання індивідуальної роботи (завдання для самостійної роботи);

– контрольна робота (тестові завдання).

Студенти, які набрали протягом семестрового навчання максимально 60 балів, але не менше як 25 балів, виконують письмову підсумкову екзаменаційну роботу

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 3-х годин.

Білет складається з трьох питань: двох теоретичних (по 10 балів), ситуаційного завдання (20 балів).

За бажанням студент має можливість обрати тестову форму екзаменаційного білета (білет містить 40 тестових завдань, студент одержує 1 бал за кожну вірну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студенти на вимогу викладача залишають аудиторію та одержують загальну нульову оцінку (0).

8. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль та самостійна робота		Разом	Екзамен	Сума
Розділ 1	Розділ 2	60	40	100
Доповіді/завд.для с.р.	Доповіді/ завд.для с.р.			
15	15			
тести	тести			
15	15			

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого розділу дисципліни. Розділ – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий розділ включає завдання для самостійної роботи, письмові контрольні роботи тощо. Оцінка за розділ – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, підсумкового контролю за підсумками вивчення розділу. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Виконання завдань для самостійної роботи (3-5 балів) (максимально по 3 завдання за кожним з двох розділів (30 балів); контрольна робота у формі тестів (1-2 розділи) (по 15 балів по кожному розділу=30 балів);

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і

виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу, та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень».

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену у 1 семестрі навчання в магістратурі. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума поточних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів поточних і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Білет складається з трьох питань: двох теоретичних (по 10 балів), ситуаційного завдання (20 балів).

Критерії оцінювання екзаменаційних завдань

Повна відповідь на 2 теоретичних питання оцінюється по 10 балів

Теоретичне питання білету:

8-10 балів – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, грамотно, вільно та аргументовано його викладає, наводить визначення основних понять, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого питання, правильно інтерпретує основні принципи і положення, демонструє розуміння механізмів та моделей прийняття зовнішньополітичних рішень в системі державного управління, виявляє знання основної і додаткової літератури з дисципліни;

6-7 балів – здобувач вищої освіти в достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та грамотно його викладає, але подекуди недостатньо аргументовано, лише розкриває зміст поставленого питання, використовує лише обов'язкову літературу, демонструє тільки загальне розуміння суті дисципліни, значення державного управління та прийняття зовнішньополітичних рішень у системі наукового знання;

4-5 бали – здобувач вищої освіти загалом володіє навчальним матеріалом, але не демонструє цілісності засвоєних знань, відповідь має неузгоджений характер, присутні невідповідності у відповіді щодо основного понятійно-категоріального апарату дисципліни, а також граматичні помилки; відсутнє розуміння специфічності системи державного управління та моделей прийняття зовнішньополітичних рішень;

1-3 бали – здобувач вищої освіти володіє матеріалом фрагментарно та поверхнево, недостатньо розкриває зміст поставлених питань, демонструє непослідовне трактування організаційно-правового механізму державного управління та сутності національних інтересів держави, плутається в об'єкті та предметі дослідження, не володіє термінологією, не знає міжнародних міжурядових і неурядових організацій, демонструє низьку грамотність.

Практичне (ситуативне) завдання білету:

15-20 балів – здобувач вищої освіти виконує індивідуальну (творчу) роботу, яка демонструє самостійний (науковий) характер, логіку викладу матеріалу, в повній мірі розкриває сутність питання, що досліджується; демонструє розуміння механізмів та моделей прийняття зовнішньополітичних рішень в системі державного управління; містить авторську аналітику.

10-14 балів – здобувач вищої освіти в достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, грамотно, вільно та аргументовано його викладає, глибоко розкриває, проте не всебічно аналізує поставлене питання, правильно інтерпретує основні принципи і положення, демонструє розуміння механізмів та моделей прийняття зовнішньополітичних рішень в системі державного управління, виявляє знання основної і додаткової літератури з дисципліни, а також демонструє достатній рівень самостійної роботи;

5-9 балів – здобувач вищої освіти в достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, грамотно його викладає, але подекуди недостатньо аргументовано, лише розкриває зміст поставленого питання, використовує лише обов'язкову літературу, демонструє тільки загальне розуміння суті дисципліни, значення державного управління та прийняття зовнішньополітичних рішень у системі наукового знання;

1-4 бали оцінюється робота, якщо вона не демонструє власну специфіку дослідження, не змістовна, відповідь має неузгоджений характер, а також граматичні помилки; не в повній мірі відображена специфіка вирішення проблеми, що була запропонована, не застосовано теоретичний інструментарій для вирішення практичного завдання; відсутнє авторське бачення захисту національних інтересів, знання основних нормативно-правових актів, що регулюють зовнішню політику та імплементацію зовнішньополітичних рішень.

Зарахування неформальної освіти та додаткових активностей

1. Зарахування сертифікованих курсів

- Здобувачі вищої освіти можуть отримати додаткові бали за успішне проходження дистанційних курсів або тренінгів на провідних

освітніх платформах (Coursera, Prometheus тощо), які тематично пов'язані зі змістом дисципліни.

- Умови зарахування:
- Студент має надати викладачеві офіційний документ (сертифікат або свідоцтво), що підтверджує успішне завершення курсу.
- Курс має бути погоджений з викладачем. Рекомендується обговорити вибір курсу заздалегідь.
- За успішне проходження одного курсу може бути зараховано до 5 балів додаткової поточної успішності.

2. Зарахування активної участі в наукових заходах

- Додаткові бали можуть бути нараховані за активну участь у наукових конференціях, семінарах, публікацію тез досліджень.
- Умови зарахування:
- Студент має надати підтверджуючі документи (сертифікати учасника конференції, копії наукових публікацій, витяги з протоколів тощо).

Кількість балів:

- Участь з доповіддю на науково-практичній конференції: до 5 балів.
- Публікація тез конференції: до 5 балів.

Кожне звернення розглядається індивідуально. Рішення про зарахування додаткових балів приймається згідно з нормативно-правовими документами, що діють у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Незалежно від кількості додаткових активностей, максимальна кількість балів поточної успішності не може перевищувати 60 балів.

У кінці семестру сумуються всі отримані студентом бали. Вказані вище види і форми засвоєння навчального курсу дають можливість набрати 60 балів та 40 балів за екзаменаційну роботу. Отже, максимальна кількість балів – 100.

У разі, коли сума балів (семестрових і підсумкового контролю) менше, ніж 50 балів, студенти отримують незадовільну оцінку за результатами іспиту.

Оцінювання знань студентів при підсумковому контролі здійснюється відповідно до наведеної шкали:

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре

50-69	задовільно
0-49	Незадовільно

9. ПЕРЕЛІК ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ПИТАНЬ

1. Державне управління у сфері зовнішньополітичної діяльності. Суб'єкти державного управління у сфері зовнішньої політики, їх особливості

2. Державне управління закордонними справами: сутність, об'єкт, предмет, мета, завдання.

3. Державний суверенітет, незалежність, державні інтереси, національні інтереси: сутність, відмінності між поняттями.

4. Національні інтереси: класифікація, структура, побудова ієрархії.

5. Національна безпека: основні поняття та категорії, види, складові, стратегії

6. Поняття “небезпека”, “загроза”, “виклик” та “ризик” національній безпеці.

7. Аналіз зовнішньої політики (Foreign Policy Analysis, FPA). Специфіка сфери прийняття зовнішньополітичних рішень

8. Контент-аналіз у дослідженнях міжнародних ситуацій і процесів

9. Івент-аналіз у дослідженнях міжнародних ситуацій і процесів.

10. Когнітивне картування у дослідженнях понять і категорій, якими оперують дециденти.

11. Метод індикаторів та статистичні методи у дослідженні міжнародних ситуацій і процесів.

12. Інформаційно-аналітичне забезпечення державного управління: сутність, мета, завдання, основні види документів.

13. Механізм формування зовнішньої політики та прийняття зовнішньополітичних рішень.

14. Стадії та етапи прийняття зовнішньополітичних рішень.

15. Міжнародна криза та її характерні ознаки. Прийняття зовнішньополітичних рішень в умовах кризи.

16. Моделі та рівні прийняття зовнішньополітичних рішень.

17. Вплив дослідницьких наукових центрів («фабрики думки» або «мозкові центри») на прийняття зовнішньополітичних рішень.

18. Правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України.

19. Організаційний механізм державного управління у сфері зовнішньої політики України. Суб'єкти державного управління у сфері закордонних справ.

20. Компетенції та форми участі Верховної Ради України в зовнішньополітичній діяльності держави.

21. Роль глави держави у міжнародних відносинах. Повноваження Президента України у сфері зовнішньої політики.

22. Повноваження Кабінету Міністрів України у здійсненні зовнішньополітичної діяльності держави. Форми дипломатичної діяльності уряду.

23. Проблеми координації та взаємодії гілок влади у процесі реалізації зовнішньополітичного курсу України.

24. Міністерство закордонних справ у системі державного механізму реалізації зовнішньої політики: завдання, функції, структура. Правовий статус і конституційні повноваження міністра закордонних справ.

25. Організація діяльності дипломатичної служби. Цілі та завдання дипломатії України на сучасному етапі зовнішньополітичної діяльності.

26. Закордонні органи держави для зовнішньополітичної діяльності: постійні та тимчасові, посольства, місії, постійне представництво при міжнародних організаціях, консульства.

27. Моделі імплементації зовнішньополітичних рішень. Форми та засоби імплементації зовнішньополітичних рішень у державному управлінні.

28. Механізми імплементації зовнішньополітичних рішень в державному управлінні України.

29. Механізми імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом в державному управлінні України.

30. Національна безпека України: сутність, складові. Національна безпека України та загрози їй у зовнішньополітичній сфері.

31. Правовий механізм забезпечення національної безпеки України. Закон України «Про національну безпеку України» (2018 р.).

32. Система національної безпеки. Роль зовнішньополітичного прогнозування у системі національної безпеки.

33. Паспорт загроз національній безпеці: призначення, структура.

34. Організаційний механізм державного управління забезпеченням національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері.

35. Національна безпека. Кібербезпека України. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України».

36. Загрози національним інтересам у воєнній сфері. Можливості та пріоритети державної політики України щодо забезпечення воєнної безпеки.

37. Стратегічне партнерство: сутність, мета, види, моделі

38. Стратегічне партнерство у двосторонній дипломатії України у глобальному вимірі.

39. Стратегічне партнерство у двосторонній дипломатії України у регіональному вимірі.

40. Стратегічне партнерство у двосторонній дипломатії України. Основні міжнародні (особливі, важливі, пріоритетні) партнери України.

41. Стратегічне партнерство у відносинах України з міжнародними організаціями (ООН, Рада Європи, Європейський Союз, ОБСЄ. НАТО).

42. Основні фактори формування зовнішньополітичної стратегії України. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» про національні інтереси нашої держави.

43. Поняття «регіон». Підходи до визначення поняття «регіон», «єврорегіон». Сучасні тенденції та перспективи розвитку міжрегіонального співробітництва.

44. Європейський досвід державного управління міжнародними зв'язками регіонів.

45. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у міжрегіональному співробітництві в умовах глобалізації.

46. Міста, мега-міста, «глобальні міста» як міжнародні актори.

47. Суб'єкти прийняття зовнішньополітичних рішень у Харківській області, м. Харкові.

48. Європейський Союз (ЄС), НАТО, Співдружність незалежних держав: регіон впливу, мета створення, завдання, склад учасників.

49. Глобалізація. Трансконтинентальні або міжрегіональні мережі активності як основна риса глобалізації

50. Напрями реформування системи прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні.

51. Напрями реформування системи дипломатичної служби України: перехід від лінійної системи управління дипломатичною службою до функціональної.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Методичне забезпечення

Сичова В.В. Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень: інформ.ресурс (дистанційний курс), навч.-метод. посіб. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. URL: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=4650> (сертифіковано у 2021 р.).

Основна література

1. Актуальні проблеми зовнішньої політики України: навч. посіб. — хрестоматія / уклад. і коментар: І.В. Артьомов, А.А. Артьомова. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2021. 320 с

2. Бакуменко В. Д. Державно-управлінські рішення: навч. посіб. Київ: ВПЦ АМУ, 2012. 344 с.
3. Бакуменко В.Д., Руденко О.М., Туча В.В. Механізми імплементації політичних рішень в державному управлінні: монографія. Київ: АМУ, 2015. 184 с.
4. Борисова О.В. Зовнішня політика України: історія та сучасність: курс лекцій. Київ: Кондор, 2017. 341 с.
5. Державне управління : підруч. : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2013. Т. 1-2.
6. Дипломатія: навч. посіб. / Корольчук Л.В., Баула О.В., Галазюк Н.М., Зелінська О.М., Кравчук П.Я., Лютак О.М., Савош Л.В., Урбан О.А. Луцьк: ПП «Волинська друкарня» 2024, 340 с
7. Європейська та євроатлантична інтеграція: навч. посіб. / О. В. Баула, Т. В. Божидарнік, Т. М. Вісина, ін ; М-во освіти і науки України, «Луцький нац. техн. ун-т» ; [за заг. ред. О. М. Лютак]. Херсон : ОЛДИ-ПЛЮС, 2019. 375 с.
8. Ємельянов В. М., Андріяш В.І. Державне управління: у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. 336 с
9. Жовква І.І. Процес прийняття зовнішньополітичних рішень в Україні: навч.-метод. посіб. Київ: Дипломатична академія України при МЗС України, 2013. 104 с.
10. Жовква І.І. Стратегічне партнерство України. Теорія і практика. Київ: Євроатлантикінформ, 2006. 156 с. (Формування і реалізація державної політики управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції України).
11. Зовнішня політика України в умовах війни: особливості та пріоритети. Аналітична доповідь. Травень 2023. Київ: Центр Разумкова. 2023. 14 с. URL : <https://razumkov.org.ua/images/2023/05/15/2023-MATRA-I-KVARTAL-6.pdf>
12. Катренко А.В., Пасічник В.В. Теорія прийняття рішень. Київ, 2009. 440 с.
13. Конституція України: Закон України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 № (із змінами внесеними згідно із Законами ... № 2680-VIII від 07.02.2019. *Відомості Верховної Ради*. 2019. №9. Ст. 50.
14. Кордон М.В. Європейська та євроатлантична інтеграція України : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 171 с.
15. Кучик О.С. Україна в міжнародних організаціях: підручник; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 411 с.
16. Міжнародні організації: навч. посіб. / За ред. Козака Ю.Г. Київ: ТОВ «Центр навчальної літератури», 2019. 344 с
17. Покатаєв П. С., Латинін М. А., Степаненко С. В., Пасемко Г. П., Таран О. М. Основи публічного управління та адміністрування. Харків: ТОВ «Оберіг», 2024. 240 с.
18. Положення про Міністерство закордонних справ України: Затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 р. № 281 . URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-2016-%D0%BF>

19. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 року № 2411-VI із змінами, внесеними згідно із законами № 2469-VIII від 21.06.2018. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2411-17_2.
20. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст.241.
21. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. Ст. 222.
22. Про міжнародні договори України : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2004 № 50. ст. 540.
23. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017р. № 2163-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45. Ст. 403.
24. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України 5 березня 1998 року № 183/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 35. Ст. 237.
25. Про Службу зовнішньої розвідки України: Закон України від 1 грудня 2005 року № 3160-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 8. Ст. 94.
26. Ситник Г.П. Політико-правове забезпечення публічного управління у сфері національної безпеки : курс лекцій. Київ: ТОВ «САК ЛТД», 2023. 142 с. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/336/files/e1cf9222-78db-4fce-b0b4-7f1bbf33d4c3.pdf>
27. Стецюк Н. М. Аналіз та прогнозування зовнішньої політики: навч.-метод. посіб. для підготовки фахівців напряму 0302 “Міжнародні відносини”, зі спеціальності “Міжнародні відносини” освітньо-кваліфікаційного рівня 7.030201 “Спеціаліст” (денна форма навчання). Івано-Франківськ, 2013. 53 с.
28. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни»: Затверджено Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>
29. Теорія прийняття управлінських рішень: навч. посіб. / М. Негрей, К. Тужик. Центр навчальної літератури, 2022. 272 с
30. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, 2004. Т. 1, 2.

Допоміжна

31. Акт проголошення незалежності України. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №38. Ст. 502.
32. Бакуменко В.Д. Формування державноуправлінських рішень: проблеми теорії методології, практики: моногр. Київ: Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.
33. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. Львів. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000.
34. Герасимчук В.Г. Стратегічне партнерство: принципи, інструментарій, ефективність. URL: econotyu.kpi.ua/files/files/10_kpi_2014.doc

35. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року. URL: <http://www.rada.gov.ua>
36. Державне управління та європейська інтеграція: еволюція поглядів: навч. посіб. / Вітер Д. В. та ін.; Кабінет Міністрів України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ: Інтерсервіс, 2013. 152 с.
37. Державне управління та прийняття зовнішньополітичних рішень: метод. рекомендації до виконання курсової роботи (для студентів 1 курсу магістерської підготовки спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії») / укл. В. В. Сичова. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 38 с.
38. Дурман О.Л. Застосування системного підходу при ухваленні рішень в процесі формування зовнішнього курсу держави. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*: зб. наук. пр. 2020. Вип. 1 (12). (Серія "Державне управління"). С. 93-109. DOI: 10.5281/zenodo.3832389
39. Європейська інтеграція та міжнародна співпраця : посіб. / авт. кол.: В. А. Мандрагеля, Ю. В. Мельник, О. І. Пошедін та ін.; за заг. ред. В. А. Мандрагелі, Л. А. Шереметьєвої. Київ : НАДУ, 2016. 288 с.
40. Європейська та євроатлантична інтеграція: навч. посіб. /О. В. Баула та ін.; наук. ред. Лютак О. М.; Луц. нац. техн. ун-т. Луцьк: РВВ Луц. НТУ, 2016. 326 с.
41. Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі / НАПрНУ України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування. Харків : Оберіг, 2012. Вип 1. 76 с. (Серія "Наукові доповіді")
42. Європейський проект та Україна: монографія / А. В. Єрмолаєв, Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська, О. О. Резнікова [та ін.]. Київ: НІСД, 2012. 192 с.
43. Жовква І.І. Інструмент стратегічного партнерства в зовнішній політиці України. *Зовнішня політика і дипломатія: історичний та сучасний виміри*. 2007. Вип. 13. URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?...2..
44. Жовква І.І. Моделі стратегічного партнерства. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. № 41, част. II. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2003. С. 32–38.
45. Жовква І.І. Стадії процесу прийняття зовнішньополітичних рішень. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія : Управління 2013. Вип. 3. С. 113–120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2013_3_17
46. Зленко А. М. Дипломатія і політика. Україна в процесі динамічних геополітичних змін. Харків: ФОЛЮ, 2003.
47. Зленко А. Зовнішньополітична стратегія і дипломатія України : підруч. / за ред. В.А. Манжоли. Київ: Видав.-поліграф. центр "Київський університет", 2008. 379 с.
48. Зажигаєв Б.В. Україна на перехресті глобальної політики. Ч. 2:

«Задвірки» цивілізації в центрі Європи або «самогубне державне управління». *Проблеми міжнародних відносин*: Зб. наук. пр. Київ: КиМУ, 2011. Вип. 2. С. 6-39.

49. Зовнішня політика України: підсумки 2022 року та прогнози на 2023-й. URL: https://hromadske.ua/posts/zovnishnya-politika-ukrayini-pidsumki-2022-roku-taprognozi-na2023-j?gclid=CjwKCAjw4ZWkBhA4EiwAVJXwqWAtvXB3Z--V7rNIWXs7-V8VnXPIfBg9wbvQf21ngcxAtYIBPCsaRoCPxwQAvD_BwE 2

50. Зовнішня політика України: опорний конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання освітнього ступеня бакалавра спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини) / Укладачі: Палінчак М. М., Бокоч В. М., Дір І. Ю., Савка В. Я., Стебляк Д. М., Лешанич М. М. Ужгород, 2022. 80 с. Ільченко Н.М. Транскордонне співробітництво в Україні: перспективи розвитку єврорегіонів. *Державне будівництво*. 2012. № 2. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/2/21.pdf>

51. Їжа М., Кадук Н., Овчар О. Сучасні тенденції та перспективи розвитку міжрегіонального співробітництва. *Актуальні проблеми державного управління*. 2013. Вип. 4. С. 3-6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2013_4_3

52. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти. Київ: Либідь, 2009.

53. Концепція реформування дипломатичної служби України / Василь Філіпчук. *Зовнішньополітичні акценти*. Спец. Вип., Міжнар. центр перспектив. досліджень. 14 липня 2015 р. URL: http://www.icps.com.ua/assets/uploads/files/FPI_spesial_test_20150714_ukr_edit_1_193.pdf

54. Крамаренко Р. М. Роль мегаполісів як суб'єктів міжнародних відносин. URL: <http://vestnikdnu.com.ua/archive/201372/kramarenko.html>

55. Краснопольська Т. М., Пехник А. В. Проблеми у сфері зовнішньої політики: сучасні проєкції. Науковий журнал «Політикус». 2022. Вип. 4. С. 7–12. URL: http://politicus.od.ua/4_2022/1.pdf

56. Литвиненко О. В. Спеціальні інформаційні операції та пропагандистські кампанії. URL: <http://www.niss.gov.ua/book/Litv/index.htm> 20.

57. Малиновський В. Концептуалізація поняття «регіон». *Вісник Національної академії державного управління*. Вип.4/2012 URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2012-4-22.pdf>

58. Малиновський В. Я. Публічна служба в Україні: підручник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 312 с.

59. Мацях М. Наукові дослідження у сфері прийняття рішень у сфері зовнішньої політики. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/intrel/article/view/2353/2409>

60. Міжнародні організації : навч. посіб. [Електрон. ресурс] / укладачі: Т.В. Андросова, О.В. Кот, В.О. Козуб; вид. 2-ге, перероб. та доп. Харків : ХДУХТ, 2018. 235 с. URL : <https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/43d45608-b2b1-4024-8035-a94f2b35ff82/content>

61. Мікула Н.А. Транскордонне співробітництво України в контексті євроінтеграції: монографія Київ: НІСД, 2014. 316 с.
62. Новакова О.В., Пашина Н.П. П Аналіз державної політики: навч. посіб.: Вид. 2-е, перероб. і доп. Маріуполь: Вид-во Маріупольського державного університету, 2017. 304 с
63. Панченко Ж.О. Теорія прийняття політичних рішень у міжнародних відносинах: основні методологічні підходи та концептуальні моделі. URL: <http://vmv.kymu.edu.ua/v/p07/panchenko.pdf>
64. Партнерство Україна-НАТО / укл. І. Жовква. Київ, 2002.
65. Перезавантаження зовнішньої політики України в контексті агресії Росії : навч. посіб. / уклад. і коментар: І.В. Артьомов. Ужгород : РІК-У, 2022. 304 с
66. Полтораков О. Ю. Глобальне громадянське суспільство в системі міжнародних відносин . *Дослідження світової політики*: зб. наук. пр. Київ: Ін-т світової економіки і міжнародних відносин НАН України. 2008. Вип. 44. С. 149–156
67. Про дипломатичні ранги України: Закон України. *Оф. вісн. України*. 2002. № 52. Ст. 2349.
68. Про дипломатичну службу: Закон України. *Оф. вісн. України*. 2001. № 42. Ст. 1881.
69. Стройко Т.В. Міжнародні організації: навч. посіб. 2-ге видання. Б.м.: Вид-во Кондор, 2025, 250 с.
70. Суб'єкти забезпечення національної безпеки [Абрамов В.І.]. *Енциклопедія державного управління*: У 8 т. / наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.]. Національна академія державного управління при Президентові України. Київ: НАДУ, 2011. Т. 1. Теорія державного управління / наук.-ред. кол.: В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) [та ін.]. 2011. С. 615-617.
71. Тараненко Г.Г Сучасні виклики зовнішньої політики України в контексті розвитку системи міжнародної безпеки. *Проблеми міжнародних відносин*. 2018. Вип.14. URL: <http://vmv.kymu.edu.ua/>
72. Теорія прийняття рішень: навч. посібн. / Горський М.П., Бординюк Д.В., Голуб С.В. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2022. 84 с. URL : <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/6424>
73. Тімкін І.Ф., Новікова Н.Є. Структурно-функціональна характеристика системи забезпечення національної безпеки України. URL : <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:O6H-4dNgFjAJ:dspace.nau.edu.ua/bitstream>
74. Тодоров І.Я. Євроатлантична інтеграція України. Історія та сучасність: навч. посіб. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2022. 376 с. URL : <http://eurodev.uzhnu.edu.ua/images/files/TOD.pdf>
75. Україна дипломатична-2024 / П.Кривонос, А.Денисенко, В.Туркевич. URL : http://ud.gdip.com.ua/wp-content/uploads/2024/10/diplomatic_ukraine_2024.pdf

76. Седляр Ю.О. Еволюція аналізу зовнішньої політики як наукового напрямку. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2010. Вип. 93 (Ч. II). С. 43–50. URL: <https://studfiles.net/preview/6343761/>
77. Ситник Г. П., Орел М.Г. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підруч. / за ред. Г. П. Ситника. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372 с.
78. Сіцинський Н.А. Стратегічні пріоритети державного управління забезпечення національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері в умовах військової агресії. *Інвестиції: практика та досвід*. № 19/2015. С. 93-96.
79. Федуняк С. Кінець ілюзорній позаблоковості: зовнішньополітична орієнтація України у контексті Російської агресії. URL: www.bukvisnyk.cv.ua
80. Фліппова В.Д. Стратегічний механізм забезпечення національної безпеки. *Вісник ХНТУ*. 2024. № 4. С. 437-443. DOI <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2024.4.59>
81. Хакімова В. Т. Дипломатія ЄС у постлісабонський період: дис.... доктора філософії: 052 / Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Міністерство освіти і науки України, 2025. 262 с.
82. Ціватий В. Зовнішня політика та дипломатія: майстерність і процес прийняття рішень. *Зовнішні справи*. 2013. № 8. С. 42–43.
83. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України : підруч. Київ: Підруч. Київ: «LAT&K», 2015. 477 с.
84. Association Agreement: driving integrational changes : col. Monograf. /Ed.by Richard Iserman, Dr.H.C. in International Relations, Maryna Dei, PhD, Associate Professor, Olga Rudenko, Dr.Sc in PA, Professor, Yaroslav Tsekhmister, Ed.D, Professor, Vitalii Lunov, PhD, Associate Professor. Chicago : Assent Graphics Communications, 2019.

11. Інтернет-ресурси

1. Актуальні проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Навч.-наук. ін-т міжнар. відносин. Київ. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=juu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=PREF=&S21COLORTERMS=0&S21STR=apmv
2. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/ua>
3. Міністерство культури та інформаційної політики України: URL: <https://mkip.gov.ua>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського : Сайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
5. Проблеми міжнародних відносин: зб. наук. пр. URL: <http://vmv.kytmu.edu.ua/>
6. Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

11. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Державне управління – це самостійний вид державної діяльності, який носить підзаконний, виконавчо-розпорядчий характер органів (посадових осіб) щодо практичної реалізації функцій і завдань держави в процесі регулювання економічної, соціально-культурної та адміністративно-політичної сфер; управління суспільством, тобто вироблення та здійснення дій щодо цілеспрямованого свідомого впливу на суспільну систему загалом та на її окремі ланки. У *широкому сенсі* - сукупність усіх видів діяльності держави, тобто всіх форм реалізації державної влади в цілому; у *вузькому сенсі* - діяльність органів виконавчої влади.

Державне управління як системне суспільне явище представляє собою багатогранну діяльність органів трьох гілок влади та органів місцевого самоврядування (в межах повноважень, делегованих їм за принципом демократичної децентралізації) по здійсненню внутрішніх і зовнішніх функцій держави, спрямовану на формування політики, вироблення, ухвалення та реалізацію форм і механізмів впливу на всі сфери та процеси життєдіяльності суспільства з метою досягнення та підтримання соціоекономічної рівноваги на підставі взаємоузгодження загальнодержавних, регіональних, групових і індивідуальних інтересів

Державне управління зовнішньополітичної діяльності – це система заходів, що вживаються уповноваженими органами державної влади та органами місцевого самоврядування щодо забезпечення ефективної реалізації державної політики у зовнішньополітичній сфері з метою відстоювання національних інтересів держави і ґрунтується на дотриманні міжнародних нормативно-правових актів, національного законодавства

Державний суверенітет – політико юридична властивість державної влади, яка означає її верховенство і повноту всередині країни, незалежність і рівноправність у міждержавних відносинах

Децидент – особа чи група осіб, які приймають рішення.

Дипломатична служба - державна служба особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності посадових осіб дипломатичної служби, пов'язаній з реалізацією зовнішньої політики України, захистом національних інтересів України у сфері міжнародних відносин, а також прав та інтересів громадян і юридичних осіб України за кордоном.

Експертна дипломатія – цілеспрямована робота офіційних інституцій, пов'язаних із виробленням і реалізацією зовнішньої політики, з представниками експертного середовища (окремими експертами та мережами, державними та недержавними аналітичними центрами, їх національними та міжнародними об'єднаннями, профільними академічними та дослідницькими закладами, дорадчими та експертними радами тощо) через формальні та неформальні канали всередині країни та за кордоном з метою досягнення зовнішньополітичних цілей країни.

Зовнішньополітична діяльність - втілення зовнішньополітичної стратегії

й тактики, а також політичної волі керівництва країни з реалізації поставлених цілей.

Зовнішньополітична доктрина держави являє собою систему науково обґрунтованих поглядів політичного керівництва країни на роль і місце зовнішньої політики держави в загальній системі її політики, на характер її використання з метою реалізації національно-державних інтересів, а також на способи, форми й методи її здійснення у взаємодії з іншими країнами на досить тривалу історичну перспективу; відображає теоретико-методологічний рівень її зовнішньої політики, виступає в ролі теоретичного обґрунтування основних зовнішньополітичних пріоритетів і визначає ті межі, у рамках яких зовнішня політика може змінюватися, змінювати напрямок без шкоди для досягнення найбільш істотних, корінних, національно-державних інтересів.

Зовнішньополітична стратегія – це система концептуальних підходів, що визначає життєво важливі національні інтереси держави та засоби їх забезпечення шляхом взаємодії з навколишнім світом. У широкому розумінні – поєднання концептуальних засад і практичних дій держави, спрямованих на забезпечення національних інтересів.

Зовнішньополітичні рішення - система взаємодії осіб і груп, відповідальних за формування та здійснення зовнішньої політики; поєднанням інтересів внутрішньополітичної спільноти із відповідними зовнішньополітичними цілями.

Зовнішня безпека це міра (рівень, ступінь) захищеності національних інтересів від загроз, але джерелами їх є процеси, явища, події тощо, дії (бездіяльність) юридичних та фізичних осіб, які знаходяться *поза межами* території держави і не підпадають під її юрисдикцію

Івент-аналіз - метод дослідження динаміки політичних ситуацій, заснований на спостереженні за ходом і інтенсивністю подій із метою визначення основних тенденцій зміни обстановки в окремих країнах і на міжнародній арені

Імплементація міжнародно-правових норм - сукупність цілеспрямованих організаційно-правових заходів, що здійснюються державами індивідуально, колективно чи в рамках міжнародних організацій і спрямовані на реалізацію ними прийнятих на себе міжнародно-правових зобов'язань

Інформаційна війна - дії, що вчиняються для досягнення інформаційної переваги в підтримці національної воєнної стратегії через вплив на інформацію та інформаційні системи противника при одночасному забезпеченні безпеки власної інформації та інформаційних систем; нефізичну атаку на інформацію, інформаційні процеси та інформаційну інфраструктуру: є найвищим ступенем інформаційного протистояння та спрямована на розв'язання суспільно-політичних, ідеологічних, а також національних, територіальних та інших конфліктів між державами, народами, націями, класами й соціальними групами шляхом широкомасштабної реалізації засобів і методів інформаційного насильства (інформаційної зброї) (С.Я. Жук).

Інформаційно-аналітичне забезпечення зовнішньополітичної та

дипломатичної діяльності держави – це цілеспрямований, специфічний і безупинний процес збору, аналізу, збереження і представлення суб'єктам національної безпеки інформації, що впливає на її забезпечення, здійснюваний спеціально створеними інституціями, інститутами, органами, службами суспільства і держави

Когнітивне картування – апробований і достатньо ефективний засіб аналізу індивідуального і групового мислення в сфері міжнародних відносин, сприйняття політичними лідерами зовнішньополітичних ситуацій і процесів

Колегіальна технологія прийняття рішень потребує колективної діяльності у пошуку оптимального рішення.

Контент-аналіз – сукупність стадій дослідження офіційних інформаційних матеріалів, серед яких виділяють структурування текстів, опрацювання первинного інформаційного масиву за допомогою матричних таблиць та його квантифікацію

Мета інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління у сфері зовнішньої політики полягає у вирішенні інформаційно-аналітичними засобами не лише проблем захисту від загроз, що виникають, а, насамперед, завчасного викриття і попередження суб'єкта управління про причини та умови, що можуть сприяти виникненню ще ранніх ознак цих загроз, а саме: небезпек, ризиків і викликів

Механізм державного управління - складна система державних органів, організованих відповідно до визначених принципів для здійснення завдань державного управління; практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на суспільство, виробництво, будь-яку соціальну систему з метою досягнення поставлених цілей.

Механізм формування зовнішньої політики та прийняття зовнішньополітичних рішень – комплекс засобів, до яких вдається державна влада з метою здійснення зовнішньої політики, розвитку двосторонніх відносин з іншими державами та забезпечення участі у багатосторонніх міжнародних зносинах

Міжнародна криза – це ситуація, яка характеризується дефіцитом трьох видів ресурсів: ресурсу часу, людських ресурсів, ресурсу інформації (І. Жовква); ситуація непередбачуваної загрози важливим інтересам держави з обмеженим часом на прийняття рішень (Оле Холсті).

Міжрегіональне співробітництво - взаємоузгоджена діяльність органів влади двох або декількох регіонів як усередині держави, так і за її межами, що спрямована на спільне вирішення питань економічного, соціального, культурного, екологічного розвитку даних територій із широким залученням місцевої спільноти

Міністерство закордонних справ України – це центральний орган виконавчої влади, який забезпечує реалізацію державної політики у сфері зовнішніх зносин України та координацію відповідних заходів, зокрема тих, що спрямовані на досягнення стратегічних цілей зовнішньої політики України

Національна безпека – державна політика, скерована на створення внутрішніх і міжнародних умов, сприятливих для збереження чи зміцнення життєво важливих національних цінностей; це стан, що забезпечує захищеність інтересів народу й держави, суспільства та кожного його громадянина

Національна безпека України – захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз

Національні інтереси – сукупність збалансованих інтересів людини (громадянина), суспільства, держави у різних сферах їх життєдіяльності, реалізація яких гарантує збереження національних цінностей, державний суверенітет, територіальну цілісність та прогресивний суспільно-політичний і соціально-економічний розвиток, вихідний пункт політики національної безпеки та основа формування національних цілей і пріоритетів.

Незалежність держави у зовнішніх справах - означає свободу зовнішньополітичної діяльності за межами її кордонів із дотриманням норм міжнародного права.

Об'єкти державного управління зовнішньополітичної діяльності державна незалежність, суверенітет, територіальна цілісність та національна безпека

Організаційно-правовий механізм державного управління у сфері зовнішньої політики - об'єкти, суб'єкти державного управління закордонними справами, їх цілі, функції, методи управління та їх структури, діяльність яких базується на національних та міжнародних нормативно-правових актах, методичних рекомендаціях та інструкціях щодо діяльності суб'єктів, об'єктів державного управління у сфері зовнішньої політики

Процедурна методика прийняття зовнішньополітичних рішень – полягає в оформленні зовнішньополітичних рішень у вигляді розгорнутих проєктів з відповідною доказовою базою. За цією методикою здійснюється підготовка меморандумів, робочих матеріалів, доповідей, що охоплюють широке коло питань зовнішньополітичної стратегії

Система національної безпеки – це сукупність державних структур і недержавних організацій, які функціонують в сфері захисту прав і свобод людини, базових цінностей суспільства від зовнішніх і внутрішніх загроз, а також відповідна система законодавчих актів держави і нормативних документів (статутів, декларацій, програм) недержавних організацій

Стратегічне партнерство - тип міждержавних відносин, побудований як послідовна система взаємодії держав у напрямі реалізації спільних стратегічних завдань, інтересів та цілей. На відміну від союзницьких відносин, стратегічне партнерство не передбачає жорсткої системи зобов'язань політичного, економічного, гуманітарного або безпекового характеру. Така співпраця стає можливою між тими партнерами, які не мають взаємних територіальних претензій, натомість наявна взаємна прихильність принципам територіальної недоторканності і непорушності кордонів. Це відносини партнерів, які мають схожі цінності і спільне коріння, національні інтереси, які визнають очевидність

і необхідність тенденції динамічного зростання двостороннього товарообороту, поглиблення співпраці.

Стратегічний оборонний бюлетень України - документ оборонного планування, що розробляється за результатами оборонного огляду та визначає основні напрями реалізації воєнної політики України, стратегічні цілі розвитку та очікувані результати їх досягнення з урахуванням актуальних воєнно-політичних загроз і викликів.

Стратегія воєнної безпеки України - документ, у якому викладається система поглядів на причини виникнення, сутність і характер сучасних воєнних конфліктів, принципи і шляхи запобігання їх виникненню, підготовку держави до можливого воєнного конфлікту, а також на застосування воєнної сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів.

Стратегія національної безпеки України - документ, що визначає актуальні загрози національній безпеці України та відповідні цілі, завдання, механізми захисту національних інтересів України та є основою для планування і реалізації державної політики у сфері національної безпеки

Суб'єкти державного управління зовнішньополітичної діяльності - органи державної влади, органи місцевого самоврядування, громадські організації і громадяни держави.

Транскордонне співробітництво – форма міжрегіонального співробітництва. Стратегічне забезпечення транскордонного співробітництва полягає у прийнятті, формалізації та втіленні управлінських рішень, що стосуються якісного розвитку співробітництва сусідніх регіонів різних держав, і являє собою систему наскрізної політики співробітництва на наддержавному, державному, регіональному та місцевому рівнях.

Формальна технологія прийняття політичного рішення характеризується ієрархічною побудовою системи комунікації, чіткими і відпрацьованими процедурами проходження інформації і прийняття рішень.

Функції зовнішньої політики – *організаційна функція* знаходить своє вираження в діяльності відповідних органів, які інформують уряд про наміри інших країн, забезпечують аналіз їх впливу на суспільну думку і політичні кола держави, забезпечують сприятливі умови для успішного вирішення зовнішньополітичних завдань стосовно національної безпеки; *регулююча функція* спрямована на створення сприятливих зовнішньополітичних умов для діяльності держави щодо збереження рівноваги в системі забезпечення національної безпеки; *прогнозування та виявлення загроз* і небезпек національній безпеці; *розроблення і здійснення* комплексу оперативних, тактичних, стратегічних заходів щодо управління загрозами та небезпеками; *підтримання необхідного рівня* забезпечення національної безпеки; *забезпечення всезагальної і регіональної безпеки* відповідно до міжнародних договорів, ратифікованих Україною.

Електронне навчальне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимі

Сичова Вікторія Вікторівна

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ

Методичні рекомендації
до вивчення дисципліни для здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня за спеціальністю СЗ «Міжнародні відносини»
освітньої програми «Дипломатія та врегулювання конфліктів»

В авторській редакції

Підписано до розміщення 28.08.2026. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 3,03 Обсяг 1,032 Мб. Зам. № 441/26.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009
Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна